

16h

Mileva Boltarjeva

Fot. Jos. Pogačnik ml.

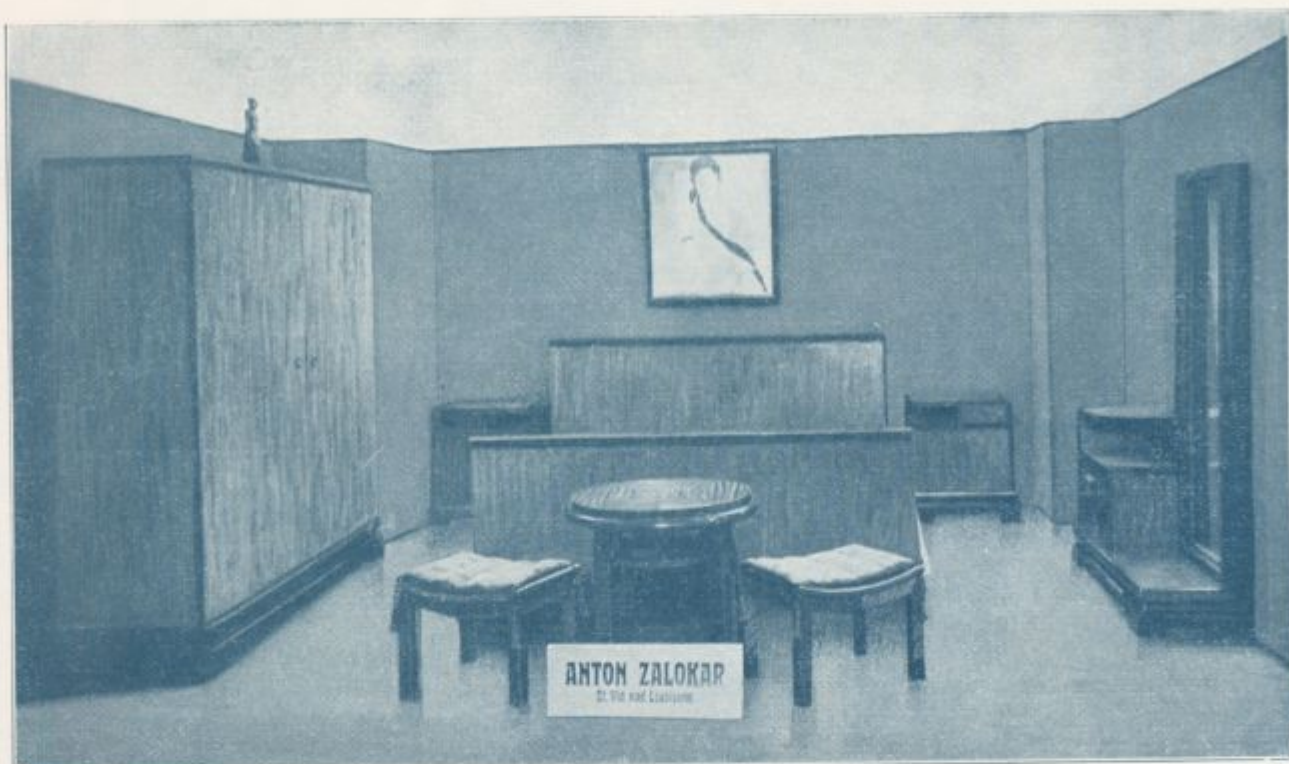
ŽENA IN DOM

ŠTEV. 4
LETNIK III.

Plačilo
naročnine se
podaljša do
5. aprila 1932.

*

To je eden izmed mnogih krasnih izdelkov trdke

ANTON ZALOKAR

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

USTANOVLJENE LETA 1856.

Prevzemam in izdelujem v vseh slo-
gih po lastnih ali
danih načrtih po-
polno opremo sta-
novanj in drugih
prostorov: spalnic,
jedilnic, salonov,
trgovinske opre-
me itd.

*Kadar si boste hoteli Vi ali
katerakoli Vaša znanka naba-
viti pohištvo, pridite k meni.
Zadenem vsak okus. Za so-
lidno izdelavo jamčim!*

Takile so zavitki pravih

domaćih izdelkov

jugoslovanske tvornice Dr. A. Oetkerja

Dr. A. Oetker-jev
vanilinov sladkor
za kuhinjo.

Ta zavitek zadostuje, da zadobi velik puding, krema, kolač ali 1 liter likerja prijeten vaniljev aroma.
Vsebinska tega zavitka nadomestuje 2-3 stroke dobre vanilije.

Doktor Oetker-jev
pecilni prašek
je najboljši!
Zakonito zaščiteno pod imenom
Backin

Od gospodinj pohvaljen in
milijonkrat izkušen

Bactamid
(nadomestek za jajca)
od Dr. Crata in Dr. Oetkerja

nadomestna moč za shajanje testa in barvo jajc; noževa konica tega praška vsebuje moč barve enega rumenjaka kakor tudi moč enega beljaka.
Bactamid se koristno doda vsaki moči, nati, tedi in pecivu, posebno omeletam, žličnjakom, rezancem, kopicam, črnkom, buhteljem, kolačem, maslenim in krškemu testu itd. nakar se dobi lepo obliko in je lahko prebavljivo.

Dr. Oetker-jev
PRIPOMOČEK
ZA
VKUHAVANJE
za gospodinjo.

Vsebinska tega zavolčka uporabljena po enostranskem navodilu, da 5 kg vkuhanega sadja, želea, marmelade, sadnega sokovja, kumaram in slinčnemu stalnosti in zabrani njih kvarjenje po plesnobi ter kislosti.

Dr. Oetkerjevi šartilji kakor tudi pudingi, kreme in drugi izdelki se dobe v vseh trgovinah.

ME NOSIMO LE
ČEVLJE ZNAMKE

Jara

ZARADI TRPEŽNOSTI, ELEGANCE
in NIZKE CENE je **JARA** nenadkr-
ljiv domač izdelek. Poizkusite tudi VI

DOBITE JIH:

LJUBLJANA, Sv. Petra c. št. 20
TOVARNA ČEVLJEV znamke **JARA**
I. RAZBORŠEK - TRZič

Otroci in Evino jabolko.

— Ali mi znaš ti povedati, zakaj je Eva v raju
vgriznila v jabolko?

— Vem, gospod, bržkone zato, ker ni imela noža.

Naravno.

Stric (slovesno): «Zdaj mi pa povej, Drago, kaj bi ti
najprej naredil, ko bi ti poklonil dva tisoč dinarjev?»

Nečak: «I, preštel bi jih, striček.»

Modo in eleganco prinašajo
vsi ti in še mnogo drugih
modelov

Najsolidnejše cene in prvo-
vrstna izdelava so njih prednost
in Vaša korist

SVOJE OBLEKE

KEMICNO ČISTITI ALI BARVATI
IZVRŠITEV V 24 URAH.

OHRANITE VEDNO KOT NOVE, AKO JIH DASTE

V TOVARNI

JOS. REICH

POLJANSKI NASIP 4—6

MANUFAKTURA

Ljubljana, Aleksandrova c. 8

Maribor, Gregorčičeva c. 20

Reich

Skrb in veselje žene je kupovanje!

Pogled v našo izbiro, in Vaša odločitev bo lahka.

Posetite nas! Zahtevajte potnika! Na obroke!

Elegantna pri majhnih izdatkih

je lahko vsaka žena, če si dá delati obleko po meri v dobrem modnem ateljeju.
Tako dobi lahko za nizko ceno prvovrsten modni model, ki se ji odlično prilega
in povzdigne njeno postavo. Obleke že od 120 Din, plašči že od 150 Din dalje.

Modni ateljé za dame / Josipina Iglič

Ljubljana, palača Viktoria, Aleksandrova cesta štev. 4

Ako Vam je prijetno

gospe in gospodinje, imeti lepa, moderna
in elegantna oblačila, ki se dobro nosijo in
ne oblede, iz kvalitetnega blaga, ki obdrži
eleganten kroj, bodisi za Vas, Vašega soproga
ali za Vaše male, tedaj napravite isto kakor sto
in sto drugih, nabavite si blago v specialni trgovini

VELIKA IZBIRA

PRIJAZNA POSTREŽBA

NAJNIŽJE CENE

NOVAK, LJUBLJANA

KONGRESNI TRG ŠTEV. 15

(nasproti nunske cerkve)

Mali radovednež.

Mati pride s trga in vpraša sinka, kaj je počel ta čas.

— Ali si spisal nalogo za šolo?

— Sem, mama.

— Kaj si pa potem še delal?

— Gledal sem skoz ključavnico na vratih dekline
sobe in sem videl, kako ona davi papana za vrat, pa
ni nič klical na pomoč.

Oglejte si tudi zalogo v trgo-
vini, nihče se niti najmanj ne
sili k nakupu

Iz zaloge blaga si lahko naročite
plašče, kostume in obleke tudi
po meri in vsaki posebni želji

VIŠINSKO SOLNCE JE VAŠE ZDRAVJE!

Vsak zdravnik Vam lahko potrdi, da so za
Vaše zdravje neobhodno potrebni ultra-
violetni žarki. Take žarke oddaja naša

KWARZA-ORIGINAL.

Zdravilne ultra-violetne žarke
imejte v svojem domu. Vaše geslo naj bo:
„Solnce doma ob vsakem času.“

Vsa potrebna pojasnila v svrhu nabave daje
samoprodaja za Dravsko banovino

„ELEKTROINDUSTRIJA“ d. d.
LJUBLJANA, GOSPOSVETSKA C. 13.

Primerjajte naše znižane cene in kvaliteto našega blaga!

Din 85.—

Čevlji za deklice iz črnega ali rujavega boksa, iz laka in v kombinacijah.

Din 125.—

Iz črnega ali belega Crepe de China! Za šetnjo in večer. Imamo jih tudi v pums obliki.

Din 145.—

Najnovejši model. Iz črnega ali rujavega usnja.

Din 85.—

Deški visoki čevlji iz črnega ali rujavega usnja z dolgotrajnimi podplati.

ZA VELIKO NOČ!

Kdor hoče varčevati, ta kupuje PEKO čevlje! — Kdor ljubi svoj dom, ta podpira domačo industrijo. — PEKO čevlji so izdelek domače podjetnosti in domačih delovnih rok. — PEKO čevlji so na glasu po svoji kakovosti in svojih skrajnih cenah.

Din 195.—

Iz laka s črnim semišem kombiniran! Najnovejše pete! Isti čevlji imamo tudi v pums obliki.

Din 85.—

Za pomladanske izlete kupite svojim otrokom ta preizkušeni haferl čevlji.

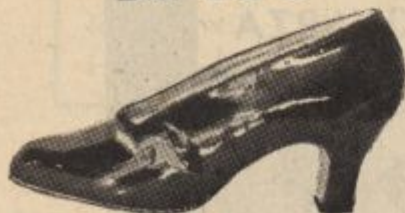
ČEVLJI so iz prvovrstnega usnja s čvrstimi podplati.

Din 195.—

K novi obleki morate nositi ta čevlji iz črnega ali rujavega boksa. Neobhodno potreben za elegantnega gospoda.

Din 165.—

Za pomladanski sprehod! Iz najboljšega laka, pums ali na zaponko, z visoko ali polvisoko peto.

Din 245.—

Sivan čevlji v Original Goodyear Welt izdelavi. Je trajnejši in ustreza bolj higijenskim zahtevam nego vsaka druga obutev.

Din 165.—

Čevlji iz izbranega gornjega usnja in prvovrstnih podplatov. Vaša noga ostane zdrava, ako nosite ta čevlji.

**Vse vrste ženskih in moških nogavic po najnižjih cenah!
Ne glejte samo na reklamo, temveč tudi na kakovost blaga!**

Tistim, ki se obračajo name!

Ponovno prosim, naj se vsaka čitateljica, kadar kaj vprašuje, podpiše s polnim imenom in naslov razločno napiše. Vsaki taki bom odgovorila v pismu. Ne vem, če bi bilo ostalim naročnicam prav, da trditim prostor za taka vprašanja in odgovore. Res je, da je vprašanje za praznec večkrat velike važnosti in njih srčna zadeva, toda prav zaradi tega je bolje, če ga obravnavam v pismu. Zato danes nisem objavila nobenih vprašanj. Vsaka naj mi sporoči svoj naslov, pa ji takoj plemenito odgovorim.

Poleg vprašanj dobivam dan za dnem tudi razne prošnje. Veliko jih je, ki prosijo za službo, drugo za stanovanje, tretja bi šla rada v porodnišnico, v Dečji dom, četrta prosi, da ji prodam vino, orehe, peta, da ji preskrbim ženina itd.

Kar morem, vse rada storim. Vsega pa vendar ne morem.

Doslej sem vsaki odgovorila, če je bila naročnica ali ne. Celotno tiste, ki niso niti znamk priložile, so dobile odgovor. Sedaj pa ne morem več. Preveč je že vsega tega. Če bom hotela pomagati še tistim, ki niti naročnice niso, potem ne bo prav nič čudnega, če bom urejevanje listov zanemarjala.

Zato pravim: predvsem bom pomagala tistim, ki redno plačujejo naročnino in ki prilože 4 znamke po 1 dinar za odgovor. Le v izrednih nujnih primerih bom ustregla nenaročnici, pa še to samo takrat, če bom videla, da res ne more plačati naročnine.

Torej prosim, storite svojo dolžnost, potem storim tudi jaz svojo. Ponavljam pa, da čudežev ne sme nobena zahtevati.

Tista, ki ne dobi takoj odgovora, naj potrpi osem dni. Večkrat moram vprašati za nasvet razne strokovno naobrazene ljudi.

Za april iščejo službe:

- 842. 1 vzgojiteljica,
- 843. 4 šivilje,
- 844. 1 trgovska tajnica,
- 845. 5 gospodinjstevskih pomočnic,
- 846. 2 kuharici,
- 847. 1 knjigovodka,
- 848. 7 pisarniških uslužbenk in
- 849. 1 šivilja,
- 850. Belo ročno vezanje sprejme na dom,
- 851. Dojenčke sprejme v oskrbo.

Naslovi v upravi »Žena in dom«, Ljubljana, Dalmatinova ulica 10.

Urednica.

Uprava prosi:

- 1.) **Natančen naslov.** Za to številko so bili navedeni novi naslovi. Čeprav je uprava delala z vso previdnostjo, se je morda le kakšen naslov napačno čital in napisal. Zato prosim, da vsaka pogleda naslov na ovitku. Če ni pravilen, naj ga izreže in tik njega pripiše popravljeni naslov. Tako popravljenega naj pošlje v odprti kuverti upravi, Dalmatinova ulica 10.
- 2.) **Položnice.** Če katera naročnica položnico založi, dobi drugo na najbližjem poštne uradu. Na tako položnico naj zapiše: »Žena in dom, Ljubljana« št. 15.490. Tiste, ki boste plačevale v mesečnih obrokih, pišite dopisnico, da vam pošljemo posebej 10 položnic.
- 3.) **Knjige.** Knjig, ki so izšle leta 1931, to so knjige:
 - Postanek otroka in njegov razvoj
 - Kako naj kuham
 - Za pridne gospe (kvačkanje) in
 - Vzorna gospodinja,
 ni več. Vse so pošle. Nekaj izvodov leži še po raznih knjigarnah. Ti stanejo po Din 30.—. Še nekaj koledarjev je po Din 12.—. Kakor lansko leto, bomo tudi letos v drugi polovici leta izdali pet gospodinjstevskih knjig. Te bodo še zanimivejše in vrednejše kakor lanske. Tudi letos jih bomo tiskali samo toliko, kolikor bo plačanih. Kesneje se knjige ne bodo mogle dobiti. Vseh 5 knjig stane Din 32.— in Din 5.— za odpravnino, torej nad 540 strani Din 37.—. Hitite, da ne zamudite!
- 4.) **Plačevanje.** Tiste, ki še niste plačale naročnine za prvo četrtletje, prosimo, da to čimprej storite. Videle boste, da je lažje, če sedaj plačate po 18.— Din na četrt leta, kakor pa potem skupaj Din 70.— ali pa celo 120.—. Nam pa z rednim plačevanjem prihranite mnogo dela.

Torej ne pozabite na nas.

UPRAVA.

Nagradno vprašanje

Plačilo naročnine je podaljšano do 5 aprila t. l.

Nekatere naročnice, ki so plačale že dva obroka svoje naročnine za nagradno vprašanje, so nas prosile, da naj počakamo na naročnino vsaj še nekaj dni. Tega jim nismo smeli odreči, ker bi to res ne bilo lepo, ako bi jim zaradi nekaj dinarjev onemogočili udeležbo pri tem tekmovanju. Upoštevati smo morali dejstvo, da si nekatere res težko odtrgajo Din 105.— v treh mesecih. Zato smo se odločili, da podaljšamo dokončno vplačilo naročnine do

18. ure dne 5. aprila t. l.

Do tega dne mora biti pri nas vplačanih Din 105.— in doposlan odgovor.

Takoj drugi dan, t. j. dne 6. aprila t. l., pa prične svoje delo odsek za nagrade in je vsak kesneje poslan odgovor neveljaven.

To smo storili zaradi tega, da ne bo zopet očitkov, češ da se na revne naročnice ne oziramo. Vse smo storili, kar smo mogli. Vsaka pa naj doprinese to žrtev, da plača vso naročnino namesto v 12 v 4 mesecih.

Drugi mesec potem pa objavimo 44 odgovorov, ki jih bo odsek izbral. Mogoče bo ravno Vaš med njimi. Če ne, pa Vas čaka knjiga »Sreča je v tebi«.

Nagrade so tele:

44 glavnih nagrad in 15.000 knjig za tolažilne nagrade, in sicer:

- Darilo konzorcija »ŽENE IN DOMA«, Spalnica. Je odlični izdelek tvrdke ANTONA ŽALOKARJA iz št. Vida pri Ljubljani. Narejena je iz afriške breze. Vrednost Din 18.000.—.
- Brušeno ogledalo in brušena stekla je darovala tvrdka »KRISTAL«, d. d., Maribor. — Blazini za dva stolčka je darovala tapetniška tvrdka K. SITAR, Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.
- Darilo uredništva »ŽENE IN DOMA«. Tridnevna avtomobilska vožnja v spremstvu urednice iz kraja, kjer stanuje obdarovanka, v Benetke in nazaj.
- Darilo tvrdke »ETA«, d. z. o. z., v Kamniku. 8 zabojčkov različnih sadnih konzerv (marmelade, kumarice, gobice, brusnice, gorčice) za osem odgovorov. Vrednost Din 1200.—.
- Darilo KNJIGOVEZNICE DELNIŠKE TISKARNE, d. d., Ljubljana, Dalmatinova ulica št. 10. 5 albumov slik naših pokrajin za pet izbranih odgovorov. Vrednost Din 1000.—.
- Darilo tvrdke »AGFA-FOTO« v Berlinu. 1 Agfa Standard-kamera za ploščo 65/9 in film 6/9. Vrednost Din 950.—.
- Darilo tvrdke »JUGOMERKATOR«, lastnik ALOJZIJ PINTAR, Ljubljana-Beograd, 1 jedilni in kavni servis, obstoječ iz 47 kosov za 6 oseb. Vrednost Din 850.—.
- Darilo uprave »ŽENE IN DOMA«. Tri velike in pet manjših »ELIDA«-kaset za osem odgovorov.
- Darilo tvrdke B. PAUER, d. z. o. z., tvornica keksov, Šiška. 2 kartona finih keksov in čajnega peciva za dva odgovora. Vrednost Din 800.—.
- Zaveza za eno okno. Ročno delo DRŽAVNEGA OSREDNJEGA ZA VODA ZA ŽENSKI DOMAČI OBRT, Ljubljana, Turjaški trg št. 4/1. Vrednost Din 780.—.
- Darilo g. MIRE ZOROVE, Ljubljana, Costova ulica št. 16. Kompletna stora za eno okno. Vrednost Din 750.—.
- Knjižna nagrada TISKOVNE ZADRUGE, Ljubljana, Selenburgova ulica. Vrednost Din 514.—.
- Darilo tvrdke »TEA-IMPORT«, d. z. o. z., Ljubljana, Večna pot št. 15. 1 doza »Buddha«-čaja. Vrednost Din 500.—.
- Darilo MESTNE PLINARNE v Ljubljani. Plinski štedilnik na dva plamena. Vrednost Din 495.—.
- Darilo tvrdke »PROJA«, d. z. o. z., Ljubljana, Askercova ulica št. 3. Fine kavne mešanice. Vrednost Din 410.—.
- Darilo tvrdke J. GOREC, d. z. o. z., Ljubljana, Dunajska cesta (v palači Ljubljanske kreditne banke). Smuči, stremena z gumasto ploščo, palice. Tonkin in maža. Vrednost Din 400.—.
- Darilo manufakture »REKORD«, Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 8. 4 metre baržuna. Vrednost Din 400.—.
- Darilo drogerije GREGORIC, Ljubljana, Prešernova ulica št. 4. Štiri »Lavendel«-garniture za štiri odgovore.
- Darilo tvrdke A. E. SKABERNE, Ljubljana, Stari trg. Linolej 2x1-50 cm. Vrednost Din 250.—.
- Darilo tvrdke STANE VIDMAR v Ljubljani, Pred Škofijo. Damski dežnik. Vrednost Din 200.—.
- Darilo tvrdke »ELEKTROINDUSTRIJA«, d. d., Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 13. Prvo vrsten likalnik s kompletno priključno garnituro za tok po izbiri. Vrednost Din 200.—.
- Darilo tvrdke A. PINTAR, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 14. Steklenica penecnega vina »Fruškogorac«, hladak, Bermet, Mirisavka. Vrednost Din 170.—.
- Darilo tvrdke MIROSLAVA LEITGEB, Ljubljana, Jurčičev trg. Zamašni tekač. Vrednost Din 130.—.
- Darilo tvrdke F. ZORN, d. z. o. z., Ljubljana VII, Lepodvorska ulica št. 23. Damski kovček (pravi Lehna Vulkan) havana barve. Vrednost Din 120.—.
- Darilo založbe »ŽENE IN DOMA«. 15.000 knjig »Sreča je v tebi« za 15.000 odgovorov.

Odgovori na vprašanja v štev. 3.:

Podedovana pravica. Ker mi vsebina oporoke ni znana, ne morem natančno odgovoriti. Posvetujte se z odvetnikom. Svetujem Vam pa, da se z bratom sporazumete, sicer boste imeli v hiši večno sovraštvo in še pravdne stroške. N. B.

Kako naj se oblačimo.

I. Že večkrat sem mislila na to, da bi se pogovorile tudi o tem. In tako je prišlo kakor nalašč, da je zadnjič v našem listu neka naročnica vprašala, kako naj se oblačimo. Po mojih mislih naj se vsaka oblači, kakor je njenemu stanu primerno in kakor dopuščajo njeni dohodki. Prav je sicer, da so tudi služkinje in tvorniške delavke lepo oblečene. Koliko lepše bi pa bilo, ako bi bile preprosto oblečene, koliko več zupanja in časti bi imele tudi pri svojih gospodinjah in delodajalcih. Ne pa da se oblačijo tako, kakor se dogaja pri nas in gotovo tudi drugod, da hodijo delavke v tvornico v svilenih oblekah, svilenih nogavicah, lakstih čevljih in plišastih plaščih, z urami, prstani na rokah in vse v verižicah — ali je to za delavko, za služkinjo? Vem, da bo marsikatera nos vihala in si rekla: kaj komu mar, saj si služim sama. Res je, toda vsaka naj bi si rajši prihranila kaj za poznejše čase, za stare dni, ko si ne bo mogla več služiti.

Drage moje, kako pa naj izhajamo me, druge delavke, z isto plačo, pa moramo poleg sebe skrbeti še za starše in brate in sestre, pa ne mislite, da smo zato lačne in raztrgane, ne, toda oblečene smo v preproste in trpežne pralne obleke, sicer so pa za na delo dobre tudi lepo zašite.

Torej, drage delavke in služkinje, oblačite se preprosto in trpežno in tako, kakor je za naš stan primerno!

II. Rojakinja, ki je očitala služkinjam in tvorniškim delavkam preveč potratna oblačila, je imela prav, kajti svilene nogavice in obleka ni trpežno, temveč luksuzno blago. Kupujmo za trdo prisluženi denar stanu primerne in trpežne obleke, ki so pa lahko okusno napravljene (številni vzorci v prilogi «Žena in dom»), nakar bodo odpadli vsaki očitki. Pripomnila bi, da so svilena oblačila marsikje vzrok današnjim slabim časom. M. Z.

Nepremišljenost. Iz vprašanja ni razvidno, kako ste se dogovorili pri prodaji svojega dnevnika. Paragraf 37 avtorskega zakona pravi, da se dnevniki in zaupni zapiski, ki jih avtor ni namenil javnosti, smejo objaviti samo z njegovim pristankom. Če ste z rokopisom prodali tudi avtorske pravice, potem se ne dá prav nič napraviti. Razložite prijateljici svoj položaj, mogoče Vam dnevnik le vrne. R. P.

Prehitra ženitev. Vaš sin je polnoleten. Če ne poslušajte Vaših nauk, ga pustite, naj napravi kar hoče. Vsakega mora življenje izšolati. Sicer pa ni nobena

nesreča, če se poroči brez sredstev. Mogoče mu prav to dá vzpodbudo, da bo prišel s pridnim delom do boljšega zaslužka. R. P.

Odkritosrčen odgovor. Upam, da ne bo zamere, če povem nekaj odkritosrčnih, ki so se mi porodile ob čitanju raznih vprašanj, odgovorov in dopisov v našem listu. Prav posebno sem se smejala oni metodi varčne gospodinje, ki vzgaja svojo služkinjo z nagradami, da ji ničesar ne pobije. Mesečno 50 Din je letno 600 Din, za to vsoto se pač izplača paziti, kar se dá, da se nič ne potolče. «Nesreča pa ima brze noge», pravi pregovor. — No, pa nalašč menda nobena ne bo kvarila reči, tudi če ne dobi nagrade! A za 600 Din mi še nobena služkinja ni napravila škode, če bi jo pa, bi mi jo pač morala povrniti, tako je povsod. Mislim, da večina gospodinj ne sedi ravno tako zelo v izobilju, da bi mogle razpisati take nagrade, ali ne? — Zelo originalen je tudi dopis služkinj iz Amerike. Torej, te revice naj bodo sedaj krive svetovne krize, le pomislite, zaradi Vaših cenjenih oblek iz umetne ali lahke žide, radi tistega para «svilenih» nogavic in nedeljskih čevljev iz laka se nobenemu odposlancu na mirovni konferenci v Ženevi stolček ne bo majal. Če boste imele kdaj po 100 parov čevljev kakor pokojna Louisa Koburška — no, potem bomo morda trdili tako, kakor o njej, namreč, da ni pri pravi pameti. — Naj še omenim, kako zelo me veseli, da je današnja številka «Žene in doma» posvečena preprosti ženi. Saj se izpopolnjuje zbor naročnic večinoma iz nas žensk srednjega, preprostega in delavskega stanu. Pomislite, kolika je žrtev za večino teh, da odšteje borno vsoto za naročnino, kako zelo ji mora biti list pri srcu, da si odtrga toliko, da ga plača — zakaj ne bi potem prav ona imela največ koristi od lista? Zato je prav in hvale vredno, da se posveti ena številka popolnoma njim! V splošnem naj bi se oziral list bolj na nas, zlasti pri modnih slikah. Ne poznam zavidanja, hvala Bogu, radi tega me nikoli ne boli srce, če vidim, da se godi drugim bolje nego meni — oziram se na one, ki jim gre še mnogo slabše; nehoti bo zbolelo marsikatero ob pogledu na svilene s pravimi čipkami obrobljene nočne obleke — ko si sama še za preprosto obleko ne more privoščiti blaga, ali vsaj za svoje otroke. — Toda kakor so na zemlji hribi in doline, kakor tudi zob časa gloda na najvišjem pogorju in zraste iz doline zopet višava — tako je tudi v človeški družbi, bili so, so in bodo vedno bogati in siromašni ljudje. Na eni strani izobilje, na drugi pomanjkanje. Toda da ne zaidem v filozofijo, na katero se razumem kakor zajec na boben, naj končam s priznanjem uredništvu in s prošnjo: Spominjajte se nas večkrat!

Truda Pečaričeva.

ŽENA IN DOM

Letnik III.

V Ljubljani, dne 1. aprila 1932.

Štev. 4.

Milica Stupanova:

Duševni obraz kmetiške in delavske žene

Kmetiško in delavsko ženo družijo le ena skupnost, delo in trpljenje, v katerega sta obe vkovani od zgodnje mladosti do smrti in katerega sta obe deležni v zvrhani meri. Življenjski način obeh je pa popolnoma različen, ker se tudi stanovsko osredje kmetiškega znatno razlikuje od osredja delavskega stanu. Zato se tudi mišljenje in čustvovanje kmetiške in delavske žene razvija v popolnoma različnih smereh. Izjeme dobimo le tam, kjer je delavski stan zvezan s kmetiškim, kjer se sestavlja in izpopolnjuje industrijski proletariat iz vrst malih kmetov in gostačev. Tam pa, kjer se kmetiški in proletarski stan še nista pomešala, je ohranil tudi v duševnem oziru vsak svoje svojstveno lice, ki se najjasneje odraža v ženi, voditeljici duhovnega življenja.

Kmetiška žena živi v vednem stiku z naravo in narava s svojimi večno neizpremenljivimi zakoni vdihava tudi kmetiški ženi nekaj svojega miru in svoje uravnovešenosti. Vedni boj z naravo in z njenimi silami privzgoji kmetiški ženi tudi zdrav in krepek življenjski realizem, katerega pri meščanski ženi tolikokrat pogrešamo. Kmetiška žena si ne zida gradov v oblake in se ne vda brezplodnemu sanjarjenju, ampak je trdno vzrasla v rodno grudo, iz katere izhaja vse njeno mišljenje in ki ji daje oporo v trdem življenjskem boju. Večno lepa in vedno pestro se izpreminjajoča narava, v kateri je harmonično združena stalnost in izprememba, cvetenje in zorenje, porajanje in umiranje, pa razvije v kmetiški ženi tudi neizčrpen življenjski idealizem, da ne klone pod udarci usode in da tudi v najhujših časih ne obupa, ampak se loti vedno znova s krepko voljo dela in boja.

Med kmetiškimi ženami dobimo več praktičnih in delavnih žen kakor v kateremkoli drugem stanu, kar je predvsem posledica vednega neumornega dela. Z delom se seznani kmetiška žena že v najzgodnejši mladosti v rodni hiši in delo jo spremlja potem skozi vse življenje, večkrat prav do smrti. Navadno ga je vse preveč, tako da ji izpije vse moči in jo v telesnem oziru popolnoma izčrpa. Nikdar pa ne ubije delo kmetiški ženi duše, kar je ravno blagoslov kmetiškega poklica samega. Kmetiško delo je preprosto in naravno, a brez enoličnosti. Pestro se vrste najrazličnejša opravila v posameznih letnih časih na polju, v gozdu, na travniku in v vinogradu, v kuhinji, v sobi, v hlevu in v kašči. Kmetiško delo je združeno z veseljem, ker ni deljeno delo, kakor je na pr. delo v tvornici. Kmetiški ženi ne predpisujejo dela tuji ljudje, uravnavajo ji ga zakoni narave in starodavna izročila kmetiškega delovnega reda, ki jih pozna od mladosti. S svojimi delovnimi proizvodi je kmetiška žena tudi v rednem stiku, pšenica in krompir na polju, grozdje v vinogradu, prasički v hlevu, perutnina na dvorišču, vse to so vidni znaki in sadovi njenega dela, z njimi ima veselje in

neprestan ozek stik. Med kmetiško ženo in njenimi delovnimi proizvodi tudi ni odtujenja, ker jih lahko porabi zase in za svojo družino ali pa jih proda in vidi takoj neposreden dobiček. Tako vsaj nima suženjske zavesti, da jo izjemajo drugi, dasi se ji godi gmotno včasih še slabše kakor delavski ženi. Zato se delo kmetiški ženi tudi nikoli ne zdi kot nekaj vsiljenega in tujega, ampak kot življenjska naloga, ki je sama po sebi umevna. Vse delo se opravlja večinoma skupno v družini, ker ni kmetiška družina samo življenjska, ampak je predvsem delovna zajednica. Klicu dela se pokoravajo vsi člani družine brez ugovarjanja, prva pri delu pa je vedno kmetiška žena.

Naporno delo in boj za obstanek kmetiški ženi že zgodaj, navadno že v otroških letih udušita vso prebujno domišljijo, ker ji ne preostane nikoli časa za samo sebe, za razvoj svoje lastne osebnosti. Kmetiško dekle, ki je komaj šoli odraslo, mora že trdo delati, zato se njena duša ne more tako nemoteno racvitati in razvijati kakor duša njene meščanske vrstnice, njo vzgaja od sedaj naprej samo še poklic, pestro in poučno kmetiško delo. Včasih se zato že zgodi, posebno v bolj oddaljenih hribovskih vaseh, kjer je pomanjkljiva duševna pobuda in kjer so slabistiki z ostalim svetom, da postane duša kmetiške žene okorna in da polagoma celo otopi. To so pa le izjemni primeri. Navadno si ohrani kmetiška žena zaradi stalnega stika z večno lepo in poučno naravo svežo in odprto dušo, dovzetno za nadaljnjo izobrazbo; navzlic pogosto pomanjkljivi šolski izobrazbi, kljub zgodnjemu vstopu v poklic je njeno duševno življenje bogato in zrelo.

Kmetiška žena se duševno izživlja v naravi, prav posebno pa še v veri, v cerkvenih praznikih, procesijah, v lepih običajih ob poroki, krstu, smrti itd., sploh v bogatem in pestrem cerkvenem bogoslužju, pa tudi v domačih praznikih, oddiha polnih nedeljah in še v drugih takih dogodkih. Vere se oklepa kmetiška žena od mladih nog naprej z vsem svojim bistvom, z vso svojo dušo. Vera pa ji ni samo praznična obleka za nedelje, ampak jo vso preveva in usmerja vse njene korake.

Notranje življenje kmetiške žene pa se navadno nikoli ne razodeva na zunaj. Dasi nobena mati ne ljubi svojega otroka tako iskreno in nežno kakor kmetiška mati, mu tega nikoli ne pokaže ne z besedo in ne z dejanjem.

Vse življenje kmetiške žene se razvija in odigrava v družini. Kmetiški dom je trden temelj vsej družini, v njem in v rodni grudi imajo vsi močno oporo, prav tako tudi v celotnem kmetiškem osredju, ki so ga tisočletna izročila vkovala v trdno enoto. Zato ima tudi kmetiška žena navadno precej mirno in izhojeno življenjsko pot, ki jo ji predpisujejo izročila kmetiškega osredja. Zato tudi redkeje zaide na stranska pota,

dokler ostane na domači grudi. Kakor hitro jo pa presadimo v nevajeno mestno ozračje, izgubi temelj pod nogami in zato naša kmetiška dekleta po mestih le prelahko padejo.

Na drugi strani je pa kmetiški dom včasih tesen obroč, ki oklene tudi kmetiško ženo trdno v svoje sponse. Obzorje kmetiškega doma je včasih preveč ozkosrčno in okostenelo, da ne dopušča razvoja osebnosti. Na vasi vlada družinski življenjski slog, dom in gruda pomenita vse, posameznik le malo ali pa nič. V taki okolici se tudi kmetiška žena včasih nikoli do dobra ne zavede svojega bistva in svoje osebnosti, ampak se preveč podredi okolici, sprejema slepo izročila, mišljenje, sodbe, obveznosti in čuvstva kmetiškega doma in vsega kmetiškega stanu, ne da bi razmišljala o njih in iskala novih potov. Zato tudi posebno starejša kmetiška žena rajši gleda nazaj kakor naprej, živi duševno v preteklosti in iz preteklosti presoja sedanost in prihodnost.

Delavska žena se v notranjosti ostro razlikuje od kmetiške. Predvsem ji manjka miru, uravnoteženosti in ustaljenosti, ki jo ima kmetiška žena in ki si jo je le-ta pridobila v stalnem stiku z naravo. Namesto na naravo je delavska žena navezana na tvornico, bodisi neposredno, ako dela sama v njej, bodisi posredno, ako ji je zaslužnija tvornica starše, moža ali otroke. V tvornici je pa samo mrzličavo gaganje brez oddiha in prestanka, v njej vlada le napet nemir, ki ubija vsem dušo in telo. Ta napetost in mrzličavost pa je vtisnila svoj pečat tudi delavskemu domu, ki zato tudi ni nikoli trden temelj delavski družini. V delavskem domu je sama skrb, nihanje iz bežnih svetlih trenutkov v sivo vsakdanost, pa spet v črni obup. Delavski dom ni trden otok sredi razburkanih valov življenja, ampak je kakor kaplja na veji, ki jo odpiha prvi veter. Vsi žive iz dne v dan, iz rok v usta, v vedni negotovosti in vednem strahu, da bo še tega bednega životarjenja konec, da bo prišla še hujša beda. Ker delavska žena, ki bi morala biti središče družine, sama ni v ravnovesju in je sama vsa izbegana od vednega trpljenja, tudi ne more nuditi drugim opore in ustvariti take domačnosti, da bi bil delavski dom vsej družini res trden temelj.

Delavska žena se lahko le v redkih izjemnih primerih posveti nemoteno svoji družini. Navadno mora

tudi ona za zaslužkom, ki ji izpije vse moči, tako da za moža, otroke in dom, pa tudi za njo samo, za njen notranji »jaz« ne ostane prav nič. Tvorniško delo ne vzgaja kakor kmetiško, ampak polagoma zastruplja dušo in ubija telo. Pri kmetiškem delu se ustvarjajo celote in zato je kmetiška žena vedno z veseljem pri delu. Delavska žena pa uravnava pri tvorniškem delu vedno samo brezčutne stroje, ustvarja samo delce celote. Zato ji ni delo v uteho in v veselje in zato se na njega tudi nikoli notranje ne naveže. Zanj je delo samo veriga, ki ji nevidno oklepa telo in duha.

Delavska žena navadno nima tiste trdne zveze z vero, kakršno ima kmetiška žena. Delavsko osredje je prožeto z materialističnim svetovnim naziranjem, kar je nujna posledica težkih gospodarskih razmer, ki so iztrgale delavstvu iz srca vero v vse duševne vrednote sploh in tudi v Boga. Saj je tudi težko govoriti o veri tistim, ki včasih ne vedo, ali bodo sploh jedli in kaj bodo jedli, kje bodo prenočili, ki nimajo doma nobene prijazne domačnosti. Duhovno življenje delavske žene se bo poživilo šele takrat, ko bo izboljšan gospodarski položaj delavskega stanu, ko bo družabni red pravičen tudi delavstvu.

Delavska žena je brez moči proti vsem krivicam, ki se gode dan za dnem njej, njeni družini in delavstvu sploh, z zavezanimi rokami mora zasledovati razkroj družine, pogosto še duševno in telesno propadanje svojih dragih. Zato postane vsled vedne boli in vednega trpljenja pogosto topa in neobčutljiva. Včasih pa se v ponižani in razžaljeni zbudi odpor, srd in sovraštvo proti izžemalcem delavstva, in ker ne more več verjeti, da bi si delavstvo kdaj po mirni poti in s postavnimi sredstvi pridobilo svoje pravice, se razvije v revolucionarko, ki v besnem sovraštvu proti kapitalistom prekaša vse svoje moške tovariše, je brezobzirna proti nasprotnikom in pozabi v boju na vso svojo ženskost. Takih revolucionarnih delavskih žen srečujemo največ v zgodovini delavskega gibanja pred in povojne Rusije. Vedno več je pa med delavstvom žen, ki ubirajo zlato srednjo pot, ki se ne predajo otopelosti, pa tudi ne zapadejo v revolucionarnost, ampak vztrajno vzgajajo in izobrazujejo sebe in svojo družino ter se neumorno bore za lepšo bodočnost delavstva.

Gustav Strniša:

Ž e n a

Mina obstane za trenutek na pragu. Zagleda se v poljano.

Solnce se smeje. Povsod siplje razkošne žarke. Priroda je živa in vesela. Vsaka ped zemlje diha življenje.

Po razorih stopa Tine, Minin mož. Plečat in lahno upognjen se poganja za volom, ki vleče plug. Tinetove oči so krvavo obrobljene. Roke mu trepetajo. Misli so mu zablodne:

«Hudič naj vzame vse skupaj! Premotil me je, da sem se še enkrat ženil. No, izpametovati sem se mislil. Kako naj se, če me povsod spremlja misel na žganico? Zdaj mi pa draži spomin še tista natakara Francka. Kar prisede. Pogleda te, da te zaskeli v duši. Sune te v bok in se zareži:

«No, plačaj požirek!»

In plačam ji, pa ko bi moral krasti! Ona se smeje, pije in poje! Ej, ta baba zna!

Podnevi naj pa vlačim plug in priganjam to mrho?»

Tine zakriči nad volom:

«He, stopi! Sicer ti preštejem z leskovko vsa rebra!»

Mina ga gleda od daleč in si misli:

«Vzela sem te, da bi dobila zdravo dete, ki bi kdaj postalo zemlji zdrav gospodar. Nisi slaboten, ne star. Toda v tebi se pretaka žganje. Zato je v tvoji krvi ogenj, ki vse uniči. Nikoli ne bom spočela!»

Vendar je Bog zakon blagoslovil. Štorklja je Mino kar trikrat obiskala.

Kmetica je bila vesela:

«Zdaj bo že! Samo da mi deca dorase. Otroke ljubim. Zemlja ni zadolžena. Da le nisem izgubila še tiste trohice pameti, ki jo imam, in prepisala zemlje svojemu dedcu!»

Tine je pa menda kar ugenil njene misli. Na lepem ji je rekel:

«Ali si pozabila, da si poročena žena? Svet in hišo boš prepisala lepo na moje ime! Ne spodobi se, da bi bil hlapec pri hiši!»

Tu je ga je pogledala in zavrnila:

«Nikoli!»

«Bomo videli!» je zarenčal Tine in šel pit. Zvečer je pozno prikolovratil domov. Kričal je nad ženo.

Mina je molčala. Dvignil je pest in jo hotel udariti. Skočila je kvišku in mu odbila roko. Zaletel se je vanjo.

Tista mirna, dobra Mina, ki še kokoši ni marala zaklati, ker se ji je smilila, se je hipoma izpremenila. Pograbila je Tineta, ga stresla in zasukala. Preden se je dedec prav zavedel, je ležal zunaj pred hišo. Mina mu je mirno rekla:

«Gospodar sem jaz! V hiši ostaneš, če boš delal, kakor se spodobi. Potrpela bom zaradi otrok, ker si jim oče. Če boš pa sitnaril in samo popival pri tisti cafuri, se ločim od tebe! Zdaj se pa kar vrni v krčmo!»

Zaloputnila je vrata in zaklenila.

Tine je škripal z zobmi. Spoznal je svojo nemoč. Žganje mu je vzelo silo, ki jo je imel. In zdaj ga baba premetava kakor naročje otave. O, še se bosta!

Tine zleze na skedenj, kjer kmalu zaspi.

Ko zjutraj vstane, je slabe volje. Godrnjajoč se priziblje v spodnjico k ženi.

Mina ga sprejme, kakor bi se ne bilo nič zgodilo. Postavi mu na mizo zajtrk in gre po opravkih.

Najmlajši sin Jože je slaboten in bolehen. Mati sluti, da je kriv oče, ki preveč popiva. Kako naj bo žganjarjev otrok trden in močen? Starejša dva sta res zdrava, je pač prevladala njena kri in moč. A Jožek bo težko ozdravel.

Tine ga ne mara. S starejšima se včasih kaj pomeni. Tudi podraži ju, če je dobre volje. Ko se mu pa približa Tinček, ga kar napodi:

«Beži, cmerika! Ne maram te! Ne vem, čemu te je treba na svetu?»

Če ga Mina sliši, je vsa razburjena:

«Otroka ne boš preziral! Tvoj je kakor ona dva!»

Mož zagodrnja in odide iz hiše.

Mati vzame dečka in ga popestuje. Otrok jo boječe gleda. Poboža ga in poljubi na čelo:

«Jožek, ozdravel boš! Moraš! Junak postaneš, kakor sta tvoja bratca!»

Vendar ni ozdravel. Pomlad ga je vzela. Mina je čutila, da ji je vzela kos srca. Najmlajši je bil, najšibkejši in najneznatnejši, a materinemu srcu najbližji. Kako prazno in bolno je bilo zdaj v njeni duši. Vsak njegov vzdih,

vsak šepet jo je spominjal, da deček še živi. Zdaj je ostal samo še molk.

Tine je bil zadovoljen, da je bil eden manj. Mina gara kakor živina.

Tine posedla v senci, vleče čedro in se smeje:

«Naj gara baba, saj svoje obdeluje! Jaz njene ne bom!»

Pa ga žena neki dan pograbi:

«Če ne boš delal, tudi mojega kruha ne boš jedel!»

Pred nosom mu zapre shrambo in spravi ključ v žep.

«Hišo ti zažgem! Ubijem te!» preti Tine in pobledeva od jeze ter se pridruša na žive in mrtve.

Ona zaupije:

«Kaj boš ti, revež! Ker ne maraš delati, dobim hlapca. Tvoj bratranec Brinjar je prišel od vojakov. Dela išče. Časi so slabi. Vzamem ga. Ti pa pojdeš po svetu s trebihom za kruhom!»

«Nikamor ne grem!» se zadere Tine in ji pomoli pod nos figo.

Mina molči. Tožbo vloži za razporoko. Tine mora iz hiše.

«Treba ti je tega!» mu reče Mina, ko odhaja. Zakaj si se dal premagati od žganja? Če se kdaj pokesaš in izpreobrneš, se pa vrni! Pri nas bomo vedno delali. Za zemljo se bojim danes bolj ko včeraj! Ni več moja, temveč mojih otrok. Gledati moram, da jim jo izročim plodno in nezadolženo!»

Tine molče odhaja po polju. Njegov korak je vedno počasnejši in težji. Ko se skrije v bukovju, se ustavi, dvigne pest in zakolne:

«Prekleta baba! Moč pa ima, moč!»

Bratranec Brinjar je priden in delaven človek. Le nekaj muči gospodinjo. Komaj je prišel h hiši, že je preveč domač. Kmalu prične siliti za njo. Težko ji je, vendar mu odpove službo, čeprav ve, da ne bo izlepa dobila takega delavca. Žena je v stiskah. Sama si ne ve pomagati.

Mladenič ji obljubi, da se bo izpametoval, vendar ostane stari.

Mina lega pozno k počitku. Vsa zaskrbljena in žalostna gleda svoja otročiča:

«Kako lahko bi še dokupili zemlje! Dve posestvi bi lahko imeli! Moja duša bi bila mirna na starost. Zemlja pač nikogar ne prevari, kdor jo ljubi in obdeluje! Jaz pa moram biti tako nesrečna!»

Tine dela v fabriki. Kar zasluži, sproti zapije. Vendarle večkrat premišljuje, kako je doma. Pa na krčmarjevo Franco misli. Zdaj se kar nekam sramuje. Žal mu je, da je zapravljjal denar s tisto cajndro, ki se je privlekla iz mesta.

Tine pije in se pogovarja s svojimi mislimi:

«Mina! Kakšna je bila! Pridna, delavna, molčča in trpeča, prava mučenica! Oglasila se je

še le tedaj, ko se je zbala, da bi posestvo ne pričelo propadati. A on jo je zamenjal za Franco, ki ji je nosil svoj denar in ji plačeval za vino.»

Zamahne z roko:

«Kaj ženske! Žganja, samo žganja!»

Spet pije.

Fabrika ustavi obrat. Tine je na cesti.

Neko noč se pritihotapi domov. Tiho pride do okna. Odprto je. Govorjenje čuje. Prisluhne.

V sobi sedi Mina. Hlapec ji nekaj čveka o svoji ljubezni.

Ona je huda:

«Odpovedala sem ti že, pa še ne greš. Da moram biti tako nesrečna! Ali te ni sram, da siliš vame? Že svojega dedca sem sita kakor boba. Zdaj pa še ti uganjaš neumnosti. Jutri moraš pobrati šila in kopita!»

«Pa jih ne bom!»

«Bom videla!» ga rezko zavrne Mina in zakliče otrokoma v kuhinjo:

«Zdaj pa spat!»

Kmalu se zasliši njuno enakomerno dihanje.

Mina ošteva hlapca:

«Danes sem te čula, ko si otrokoma opravljal očeta. Ako bi bil Tine še tako slab človek, ne smeta dečka tega vedeti! Sram te bodi, da jima pripoveduješ, da je bil pijanec. Ne maram, da bi ga sovražila!»

Ne posluša je. Objeti jo hoče in ji čveka:

«Ločena si. Daj, poročiva se midva!»

Ona ga sune od sebe:

«Tako ven!»

«Ne grem!»

Tedaj se zavihiti Tine skozi podprte oknice in zakriči:

«Tako ven, ti hlapec! Tako!»

Tine ostane z ženo sam. Prosil bi jo, naj mu odpusti. Pa ima usta kakor zalepljena. Ne more izpregovoriti.

Ona ga mirno gleda:

«Vrnil si se. Morda postaneš drugačen.»

Njegov obraz je bolešno spačen. V duši mu buri vihar. Misli so žalostne in trudne. Samo z glavo ji pokima.

«Čakaj! Takoj ti dam večerjo!»

Mina pristavi kavo. Iz shrambe prinese klobaso in tepkovca:

«Klali smo. Privošči si. Vem, da si lačen. Pa tepkovec je zelo dober.»

Tine gleda svojo ženo. Na vse zapravljene dni misli in na izgubljeno življenje v mestu. Tu je pa vse tako lepo mirno, prijazno in domače. Šele zdaj prične spoznavati družinsko srečo in pravo domačnost. Nekaj časa požira klobaso, nekaj časa tepkovec in solze. Kave se ne dotakne. Siloma iztrga iz grla:

«Ali mi pokažeš najina fantička?»

«Viš ga! Kako si čuden! Saj sam veš, kje sta. Kar poglej ju!»

Tine odpre sobo in se veselo nasmehne. Na postelji ležita njegova otroka zdravih lic in globoko sopeta.

Tine vzdihne:

«Mina! Nikoli več!»

Ona ga mirno pogleda, skomigne z rameni in odgovori:

«Ne verjamem. Dokaži!»

«Da, saj ti tudi bom!»

Tine spet hodi po njivi. Mina kuha doma kosilo. Solnce se smeje. Polje živi. V vetru se zibljejo bilke. Žarki igrajo po njih, da pošumevajo.

Gospodinja stopi na prag. Zazre se čez polje. Mlada je in vesela. V njenih očeh zaigra zadovoljen smehljaj, ko zašepeta:

«Danes bo pri kosilu pečenka in liter vina. Leto osorej mi je Tine obljubil, da bo drug. Res se je izpremenil.»

Potem stopi na stezo, si zasloni z roko usta in zavpije:

«Tine! Kosilo je pripravljeno!»

Mož pokima. Obstane. Obriše si s čela znoj in reče:

«Prava žena je res vse na svetu!»

Stroji so peli enakomerno pesem brez besed, transmisije in jermeni so tiho ploskali. Tekalne ploskve jermenov so se svetile v zamolklem svitu, kakor da mežikujoč opazujejo čuvarje strojev, s hrepenenjem pričakujoč, da jih objamejo in v nepopisni ljubezenski strasti poljubijo.

«Zlatka, pazite!» je opomnil pomočnik strojnika Joža Grom mlado dekle kakih triindvajsetih let, visokoraslo, s temnimi, kodrastimi lasmi, ki so objemali nekoliko blede obraz, s katerega sta žareli dve veliki zvezdi. Njegova roka se je doteknila dekliških bokov ter jo potisnila nekoliko stran od drevečega in kolebajočega jermena. «Preblizu jermenov ne stojte. Pograbi vas in izgubljeni ste.»

Glas pomočnika strojnika je bil vsakdanji, tako mimogredoč, da izvrši samo svojo dolžnost. Njegove oči so se komaj ozrle na delavko.

«Hvala», je rekla Zlatka in blede obraz je dobil nekoliko več svežosti. «Nisem se še popolnoma privadila na te jermene.»

«Zato bodite tembolj oprezní», je rekel Joža Grom in se napol obrnil k Zlatki. V njegovem pogledu je bila močnatost, njegova postava močna. Pet in trideset let je že gledal pomlad. Pred enim letom in pol mu je umrla žena. Ostal je sam z osemletno hčerko. Ko je tako pogledal v obraz mlade delavke, je nehote pripomnil:

«Da. Škoda bi vas bilo, zakaj lepi ste.»

Ko je to izgovoril, se je obrnil in šel dalje po tvornici. Na jeziku pa ga je nekaj držalo, da je zamrmral:

«Kaj zlodeja govorim, ne da bi pomislil. Kdo je to dekle?» se mu je stavilo vprašanje. In obrnil se je še enkrat ter pogledal nanjo tako izpod nekega širokega šumečega jermena.

«Prava reč», je rekel sam pri sebi in že ni več mislil o tem. Zlatka je delala dalje svoje delo. Ali tam nekje daleč v srcu, globoko v prsih, je še tiho, tiho zvenel odmev: «Lepi ste in škoda bi vas bilo.»

Ni se ustavljala pri tem odmevu, še zavedala se ga ni. Vendar ji je bilo nekoliko drugače v prsih, ne tako vsakdanje kakor vedno in tudi ne tako, kakor če je slišala podobne besede iz fantovskih ust kje na plesu ali v gostilni.

«Tako po očetovsko je rekel», se ji je zdelo, da je pomislila: «Kaj bi ne. Vdovec je in k štiridesetim gre.»

Nato se je ozrla nekako začudena po strojih in jermenih. Ali stroji so peli enakomerno pesem brez besed, gudeli in jermeni so tiho ploskali.

*

Vsak dan sta se srečevala Zlatka in Joža, pomočnik strojnika. Kakor sta se pač srečevala z drugimi sodelavkami in sodelavci. Pozdravila se, kakor sta se pozdravljala z drugimi tovariši

in tovarišicami, ki so svoje moči puščali pri strojih in v tvornici, da dobe vsakdanji kruh. In delavstvo je kakor ena družina, složno in sodružno živelo v medsebojnem prijateljstvu in solidarnosti. Drug drugemu je pomagalo, če je bilo treba, in vsi so bili med seboj domači. Ali zgodilo se je včasih, bodisi nalašč ali po potrebi, kdo to ve, da je Joža Grom, pomočnik strojnika, nekoliko dalje postal pri tem ali onem stroju, ga nekoliko pozorneje pregledal, če pravilno teče in dela. Bila je pač to njegova dolžnost. Vendar kako to, da je delal tako pri strojih, ki so bili v bližini Zlatke, in pri strojih, katerim je ona stregla?

Zlatkine roke pa so postale mnogo gibčnejše, če je pomočnik strojnika pregledoval njen stroj.

Zakaj?

Ni se vprašala Zlatka, ni se vprašal Joža. Ako bi ji bil kdaj kaj omenil, jo podražil, bi se bila začudila, morda celo vznejevoljila, morda se celo čutila užaljena. Saj je včasih pri kakšnem razgovoru s tovarišicami, če je beseda nanesla na njega, rekla z vsakdanjim glasom:

«Eh, kaj Joža, vdovec je in star že tudi.»

«No, pet in trideset let ni taka starost», je navadno popravila ta ali ona sodelavka.

«Kakor se vzame», je odgovorila Zlatka. «Sicer pa, kaj o tem ugibamo. Ali se ženi?»

S tem je navadno razgovor o Jožetu Gromu prenehal. V Zlatki pa je nekje globoko v prsih še vedno odmevalo tiho, komaj slišno:

«Kaj ti je res tako vseeno?»

Zlatka na to ni odgovorila, saj se ni tega niti dobro zavedala.

Pomočnik strojnika pa bi pogledal z nekoliko dvignjenimi obrvmi, se nasmehnil s kotičkom svojih ustnic in pokimal:

«Ne branil bi se je... Pa tudi ti bi se ne branil...»

*

Malenkost, neznatnost se včasih skotali na pot pred človeka, ob katero se spotakne v trenutkih razmišljenosti močnejše kakor druge dni ob veliki kamen.

Bilo je nekoč, tik pred poldanskim odmorom. V soseščini Zlatke je imel Joža opravke pri stroju. Kako se je zgodilo, da je vkljub pazljivosti za hip pogledal vstran in pritisnil mezinček desne roke med jermenico, da je počenil od bolečine, si ni vedel razložiti.

«Ne veš, kdaj te pograbi tak prijatelj», je rekel in pogledal tovariše, ki so priskočili k njemu. V ozadju je stala tudi Zlatka. «Vsako sekundo moraš biti na oprezu», je govoril in njegove oči so bile pri Zlatkinem obrazu, ki je bil bolj blede kakor po navadi, ali pa se mu je le tako zdelo. «Saj veste, kako so stroji zaljubljeni v nas. Kaj je to ljubezen, dobro veste, kaj? Po objemih hrepeni in po poljubih.»

«Zato pozor, fantje!»

Tik Zlatke je stala druga delavka in se hudo-
mušno smejala.

Ko je Zlatka videla, da ni nič posebno hude-
ga, jo je obšla hudomušna želja, da nekaj
pove. Morda iz notranjega nagona, da se Jo-
žetu ni nič zgodilo, morda iz kakšnega drugega
razloga. Pokimala je z glavo in rekla:

«Da. Škoda bi vas bilo!»

Delavke so se nasmejale z zvonkim hihitom.

*

Zvečer pred odhodom, ko si je pomočnik
strojnika umil roke in hotel zavezati oboleli
mezinec, je šla mimo njega Zlatka. Ozrla se je
nanj in videla, kako si Joža veže prst. Z zobmi
drži kos obveze, z levico pa veže. Šla je mimo
njega in se ji je zdelo smešno tisto vezanje.

Ali trenutno ji je zaostal korak. Kako in za-
kaj, si ni znala odgovora, pa tudi vprašala se
ni. Storila je to kar nehote. Ozrla se je nazaj.
Nekaj ji je za hip v prsih ustavilo srce, potem
ga pa zopet za hip pognalo hitreje. Ne da bi
se temu začudila, se je obrnila in stopila k Jo-
žetu.

«Dajte, da vam zavežem. Sami ne morete.»

«O, bom že. Saj ni prvič.»

Zlatka pa je prijela njegov mezinec rahlo in
oprezno.

«Pa bodite moja Samaritanka», je rekel Joža
na to z glasom, v katerem je zvenela šaljiva
nagajivost.

Zlatka je nekoliko dvignila oči in rekla:

«In naložila vas bom na svoje živinče in vas
odvedla k dobrim ljudem, da ozdravite.»

Joža je dvignil obrvi. Visoko čelo se je na-
bralo v prijetne gube.

«Oho, svetopisemske izreke prekrajate v se-
danjost.»

Zlatka ni odgovorila. Zavezala je mezinec.
Čutil je njeno toplo roko, v kateri je bilo, ka-
kor se mu je zdelo, nekaj sladkega, nekaj boža-
jočega, ki se je dotikalo njegovega srca.

«Čudno», je pomislil. «Saj ni edina delavka
v tej tvornici. Saj so tudi druge mlade in ...
mislim ... tudi privlačne. In vendar ...»

Ni vedel, kako naj konča mišljeni stavek.
Zamežal je nekoliko, za trenotek nekaj tiho za-
žvižgal, nagnil sunkoma glavo na levo in dejal:

«Da bi se zagledal? ...»

*

Iskala sta vedno pogosteje drug drugega bli-
žino. Nista mnogo govorila. Tako, kakor z vsa-
kim drugim sodelavcem in sodelavko. Ali ven-
dar je bilo nji nekako tuje, če ni videla Jožeta.
Njega pa je vedno nekaj gnalo, da je pogosteje
pregledaval stroje v bližini Zlatkinega stanka.

Ko je po večerji doma sedel pri mizi in učil
Olgico, osemletno hčerkico, da bi drugi dan v
šoli dobro znala, se mu je nehote pojavljala
slika. Gledal jo je, izpočetka kakor v kopreno
zavito, a potem vedno jasneje se oblikujočo.

«Kaj hočeš», mu je reklo v možganih. Slika
je izginila, a namesto nje je stala druga, ki ga
je gledala s stočno mirnostjo.

«Mara», je tiho zašepetal. «Oprosti.»

Oči slike pa niso bile nevoljne. Smehljal je
bil v njih kakor bodrilo, da je Jože nehote
vprašal:

«Ne zameriš, Mara? ... Saj nisem hotel,
Mara. Sam ne vem, kako se je zgodilo. Verjemi,
Mara ... pozabim!»

Ona pa, žena, je zgenila z ustnicami. Jo-
žetu se je zdelo, da je izpregovorila:

«Kaj hočeš sam, Joža? ... Vzemj jo! ... Ol-
gici daj mamo!»

Prevzet je poslušal Joža.

«Mara, ti veliš? ... Ali ne veš, da sem te lju-
bil in da te še ljubim?»

Slika pa je zopet zgenila z ustnicami.

«Ustvari si novo pomlad. In v nji boš ljubil
mene, ki sem morala oditi.»

Joža pa je vprašal:

«Zakaj ravno tisto ... Zlatko?»

«Zakaj?» mu je odgovorila. «Kaj ne čutiš
v sebi, da si zaprl v srce njene oči tisti dan, ko
si jo posvaril pred stroji?»

Joža Grom je objel glavico hčerkice in po-
ljubil njene lase.

«Olgica!»

Hčerkica se je stisnila k njemu in bilo ji je
tako sladko, da je zatisnila oči. V srcu pa je
govorilo:

«Kako te imam rada, očka!»

*

Zlatka je materi doma večkrat pripovedo-
vala, kakšno delo ima v tvornici, o tovarišicah,
o tovariših in o vsem, kar jo je izpraševala.
Opazila je, da hčerkica večkrat imenuje eno in
isto ime.

Nekoč jo je vprašala, tako mimogrede, z
brezbrižnim glasom:

«Kakšen pa je ta Joža Grom?»

Zlatka jo je začudeno pogledala. Nato pa se
nasmejala:

«Kakšen? ... Saj ga še prav pogledala ni-
sem.»

«No, no ... Velik ali majhen?»

«Tak, srednjevelik se mi zdi.»

«Mlad?»

«Vdovec, hčerko ima, kakih pet in trideset
let mu je, pravijo.»

Mati je pogledala hčerko in pomislila:

«Hm, še prav pogledala ga ni ... Da ...»

Glasno pa je rekla:

«Previdna bodi ...»

Zlatka je zardela. Kakor udarec so bile tiste
materine besede. Previdna? ... Zakaj? ... Kaj
je v tem tako nevarnega?

Nato pa se ji je zazdelo, kakor da tam nekje
z duševnega obzorja izginja nekakšna megla,
kakor da se pojavljajo nekakšne slike in se ji
bližajo. In najbolj jasna in vidna je bila slika
Jožeta Groma.

«O Bog», je zašepetala, a v srcu ni čutila bojazni, ampak nekaj pomladansko svežega in solnčnega.

*

Delavstvo tvornice je priredilo majski izlet. Ven v milo naravo, v gozdove so se odpravili neko nedeljo na vse zgodaj.

Postavili so šatore, tako zaradi zanimivosti, zakaj pomladansko nebo in pomladansko solnce je bilo predražestno, da bi se zakrivali pred njim. Dvojne harmonike in gosli so se kosale s ščebetanjem in žgolenjem ptic. Zlatokljuni kos je pa žvižgal nekako nevoljen nad tistimi akordi, ki so lili iz harmonike in mu trkali na ušesa. Ognji so goreli in skupno kosilo se je pripravljalo.

Strojni pomočnik Joža Grom je bil tudi na izletu s svojo hčerkico Olgo. Igrala se je z drugimi otroki, a vedno pribežala k očetu, ki je napol ležal s prijatelji v travi, in govorila:

«Očka, veselo je... Lovimo se... Igramo se...»

Oče jo je pogladil po laseh in se smejal:

«Le igray se... le igray se! Tukaj si svobodna.»

Pri enem izmed ognjev je bila tudi Zlatka. Otroci so se vrtili okrog in Zlatka jih je svarila in odganjala:

«Da se kdo ne opeče... Ne tako blizu ognja...»

Olgica se je postavila prednjo in rekla:

«Teta, ujemite me.» Smejala se je in dražila Zlatko.

Zlatka se ni utegnila spuščati v igro, vendar je rekla:

«Bom te... bom te...»

Olgica je odskočila, se zahihitala in se zopet približala.

«Le počakaj, porednica. Kako pa ti je ime?»

«Olga», je odgovorilo dekletce in otroško-koketno vteknilo prst v usta.

«Ali si kaj pridna?»

«Očka vprašajte!»

«Očka?... A tako. Pa ga bom.»

In ji je veselo požugala s prstom.

«Kje pa imaš očka, kje?»

Olgica se je okrenila in gledala. Nato je skočila k Zlatki, jo prijela za krilo in pokazala s prstom.

«Glejte, tam...»

Zlatka je pogledala. In nekaj kakor električna jo je streslo in se ji doteknilo srca.

«Kateri», je vprašala, a bolj zato, da nekaj pove, kakor zaradi pojasnila.

«Kaj ne vidite?... Tisti, ki sedaj gleda sem.»

Jože Grom je namreč pravkar gledal k ognju, pri katerem je bila Zlatka. Že ko je prišel sem s svojo skupino tovarišev, jo je videl, vendar se ni mogel odločiti, da bi se ji približal. Nekaj mu ni dalo, dasi ga je zopet nekaj vleкло. Bil je kakor morje, ki ga privlači luna, a ga zemlja zopet vleče k sebi. Sedaj je

videl pri Zlatki svojo hčerko. Kako je zašla k nji in kako sta se sprijaznili? Čutil je v srcu prijetnost, ki se je pa ni zavedal. Slika — majhno dekletce in strojno dekle z nežno-ponosnimi potezami v obrazu — ga je privlačila.

«Kakor druga za drugo», se mu je pojavilo v mislih. V prsih pa mu je srce utripalo, kakor da ga nekaj duši.

«Kaj mi je», se je hkrati vprašal in roka se mu je nevede doteknila prsi. V tistem hipu pa je Zlatka prav tako nevede stisnila Olgico k sebi in rekla s tihim glasom:

«Tisti gospod je tvoj očka?»

«Moj, da», je prikimala Olgica samozvestno.

«Ga imaš rada?»

«Rada», je odgovorila Olgica tudi s tihim glasom in se nalahno stisnila k Zlatki. Nato se je iztrgala, kakor da jo je nečesa sram, in zbežala k očetu. Sedla mu je na kolena, ga z drobno ročico pobožala po licu in rekla:

«Očka... Tista gospa tam, vidiš, me je vprašala, ali te imam rada.»

Joža Grom je ujel Olgicine prste z usti in se nasmehnil. Oči pa so se mu uprle v smer, kjer je bila Zlatka.

«Kaj si pa rekla?»

«Eh, saj veš, očka.»

Olgica je skočila z očetovega naročja, ponagajala nekoliko drugim otrokom, se zasukala okrog drugih ognjev, nato pa se ustavila pri Zlatki. Joža je čudno zamišljen gledal za hčerko, a v resnici je ni videl. V glavo so mu silila nerešena vprašanja in pojavljale nejasne slike. Vstal je in ne da bi prav vedel, kaj hoče, šel k ognju, kjer je kuhala Zlatka.

Zlatko je oblila rdečica. Nasmehnila se je v odgovor na pozdrav. Sama ni vedela, zakaj ji je tako solnčno v prsih. Vse okrog nje se ji je zdelo nekako slovesno in skrivnostno...

*

Tisti izlet ni šel Zlatki iz spomina. Pa tudi Joža ga ni mogel pozabiti.

«Kaj ga res rada vidim?» se je izpraševala Zlatka, in odgovora si ni mogla najti. «Res, tako moški je, krepak, postaven... Samozavest in odločnost mu sije z obraza. Vendar... Vdovec je in otroka ima!»

Nato pa se je ozmerjala:

«Kaj me vendar to briga...»

Ali trdota teh besed se je izpreminjala v mehko, v nekako nežnost, in pred očmi se ji je pojavila slika Olge ter ji govorila:

«Rada imam očka!»

Tam v srcu je Zlatki prav tako reklo:

«Tudi jaz ga imam rada.» Vendar je Zlatka zamahnila z roko in glasno rekla:

«Ne bodi neumna!»

Doma pa je Olgica pri neki priliki vprašala očeta:

«Kje je tista gospa, očka, ki je bila tam na izletu?»

Joža ni vedel, kaj naj odgovori. Da ne ve? ... Tega ne more reči. Pobožal je Olgico po laseh in vprašal:

«Kaj bi rada tisti gospe?»

Dekletce se je zvijalo v pasu in reklo v otroški zadregi:

«Nič. Videla bi jo rada.»

Nato pa se je ozrla v očetove oči in rekla zaupno:

«Očka, pojdiva k nji!»

Joža Grom je nevede objel hčerkico in jo stisnil k sebi. Z glasom, v katerem sta bila smehlaj in radost, je rekel:

«Punčka ti, neumnica ti!»

*

Ljudskim očem se ne dá nič prikriti. Nekaj časa, da, nekaj časa, a opazijo prav kmalu in z vso gotovostjo resničnost, katere se še prizadeji tako rekoč ne zaveda. Zato tudi strojnokovo pogosto pregledovanje strojev v bližini delavke Zlatke ni ostalo nezapaženo. In Zlatkina veselost, ko ga je videla, tovarišicam ni bila tuja. In kakor je to že običaj, so si druga drugi zaupale, omenile tudi tako mimogrede v razgovoru s tovariši. In v tvornici je bila javna tajnost, da sta Joža Grom in Zlatka zaljubljenata, čeprav si nista še z besedico omenila, kaj čutita drug do drugega, da, še sama si nista bila prav na jasnem, kaj čutita.

«Ali ga bo vzela?» so si med seboj šepetale tovarišice.

«Vdovca?»

«Z otrokom!»

Nekak prezir je zvenel v tistih besedah.

Druge pa so dejale:

«Zakaj ne?»

«Srčkan otrok je.»

«On pa tudi ne zasluži slabo.»

Bolj zlobne so pa rekle:

«Kaj se vam vsem sline cede?»

In zgodilo se je tudi, da so se med seboj sprle in se ozmerjale, kakor je to že ženska navada.

Bolj korajžne pa so kar vprašale:

«Zlatka, ali je res?»

Zlatka je začudeno gledala.

«Kaj?»

«No, tisto ... da sta z Jožetom tako malo ... no, saj veš?»

Prisiljeno se je nasmejala. Zakaj v glasu tovarišic je bila radovednost pomešana z gorjupim zasmehom.

«Kdo vam je to povedal?»

Zamolčale so in zdelo se jim je nerodno, da bi še dalje izpraševale. In je rekla ena izmed njih, kakor da se hoče izviti iz zadrege:

«No, da ... Saj je čeden fant in bi se ga druge tudi ne branile.»

Zamolčalo so se zahihitale.

Zlatka se je obrnila vstran. Tiščalo jo je v prsih. Ni bilo tisto napojeno z bolečino, pa tudi ne z radostjo. Sama ni vedela, kakšen občutek jo navdaja.

«Kaj hočejo? ... Ali še govoriti ne smem z nikomer?»

*

Nekoč se je tole zgodilo. Bilo je na cesti. Vsa zatopljena v misli, je naenkrat začutila Zlatka, da jo je nekaj drobnega, mehkega prijelo za roko. Na ušesa pa ji je potrkal otroški pozdrav:

«Dober dan, gospa!»

Zlatka se je nekoliko zdrznila in pogledala. Olgica se ji je smehljala. Nedaleč od tam pa je stal Joža Grom in se smehljajal.

Zlatka je bila izbegana. Ni vedela, kam bi se ozrla. V grlu jo je stiskalo, a tam nekje v prsih je opojno zvenel glas strune življenja.

«Kaj Zlatka», je pristopil Joža bliže. In v teh besedah je bilo vse.

Zlatka se je sklonila in dvignila k sebi Olgico. Olgica pa je ovila roke okrog njenega vratu in se smejala.

*

In zgodilo se je, kakor se dogaja povsod, kjer v srcih dveh človekov nepričakovano vzklijejo rože in jih solnce življenja budi k razcvetu.

«Ali vam naj govorim, Zlatka», je rekel Joža.

«Ne, ne», je zašepetala in v očeh je zagorelo.

«Ne, ne ...»

Joža pa jo je objel z močnimi rokami, jo stisnil k sebi in njegovo srce in oči so govorile:

«Zlatka ...»

Njegove ustnice so se doteknile njenih, napol odprtih, da je pomlad zarajala po žilah obeh.

«Očka ... tudi mene poljubi, očka!»

Zlatka se je iztrgala. Na pragu je stala Olga.

«Odkod pa ti?» je vprašal oče in ni vedel, kaj je vprašal. Zlatka pa je skočila k Olgici in jo objela, šepetajoč vsa srečna:

«Olgica, moja Olgica ...»

*

Brez besed so peli stroji svojo enakomerno pesem, gudeli in jermenji so tiho ploskali. Tekalne ploskve jermenov so se svetile v zamolklem svitu, kakor da mežikajoč opazujejo čuvarje strojev, s hrepenenjem pričakujoč, da jih objamejo in v nepopisni ljubezenski strasti poljubijo.

«Zlatka, pazi», je rekel Joža, ko je šel mimo nje in pregledoval stroje.

Ona pa se mu je nasmehnila in njene oči so ga vse srečne poljubljale.

Mogočna je taka starost, lepa in dostojanstvena: V njej se zrcali življenje, vsi viharji pojo v ostro zarisanih črtah, da se nam zdi, da ne bodo nikdar utihnili, se nikdar pomirili. V utrujenem, a vendar tako junškem obrazu žare samo še oči, iz katerih govori spoznanje in razumevajoča, vse odpuščajoča ljubezen.

Izpod peresa naših čitateljic

Sem kmetova hči. Ko mi ni bilo niti štirinajst let, sem izgubila najdražje, kar sem imela — svojo mater. To je bilo prav tedaj, ko sem potrebovala za žoljenje skrbnega in ljubečega voditelja, ki zna res čuvstvovati z otroško dušo, ker jo pač najbolj pozna. In to je edino le — mati. Oče se briga bolj za gospodarstvo kakor za vzgojo otrok.

In tako sem bila že zelo zgodaj prepuščena sama sebi.

Kako naj pričnem gospodinjiti? me je zaskrbelo. Za takega otroka to ni bila nikaka igrača.

Vztrajno sem se poprijela. Naučila sem se nekoliko kuhati in šivati. Pogumno sem nadaljevala svoje gospodinjstvo. Skrbi so pa vedno ostale.

A zdaj sem dobila dobro pomočnico in svetovalko, ki mi zvesto pomaga, in to je list «Žena in dom».

Mnogo sem pretrpela, zlasti še prvo leto, ko sem videla mladenke svoje starosti, ki so brezskrbno živele in se veselile mladosti v varnem okrilju svojih mater.

In jaz?

Nihče me ni znal potolažiti in pomiriti mojo mlado, žalostno dušo.

V takih trenutkih sem bežala od ljudi. Pohitela sem na pokopališče, kjer sem se zjokala na grobu svoje ljubljene matere, ki je nikoli ne bom pozabila.

Večkrat sem si zaželela, da bi umrla tudi jaz. Zazdelo se mi je, da ne bom mogla več živeti.

Doraščala sem. Vedno bolj sem spoznavala svet in bridkost žoljenja. Naposled sem se uverila, da ne more biti drugače, da nas vse biča usoda, vsakega na svoj način. Treba je potrpežljivo prenašati, kar nam pošilja On, ki je stvarnik vseh stvari.

Vneto sem pričela delati. Vedela sem, da razveselim tudi očeta, če se marljivo lotim svojega posla. Po materini smrti sem se oklenila očeta z vso ljubeznijo.

Iz dneva v dan sem vedno bolj spoznavala žoljenje, ki je bilo pač vse drugačno, kakor sem si ga zamislila tedaj, ko sem bila še otrok.

Kmetiška dekleta!

Bodimo vztrajne in delaone! Delo ni sramotno! Delo je naša čast in naš ponos!

Ljubimo svoje starše z odkrito, otroško ljubeznijo! Ko omagajo, delajmo me zanje!

Ne smemo se sramovati njih trdih, žuljavih rok, saj so delale samo za nas, za otroke.

Lotimo se vsakega dela pridno in veselo, da poplačamo vsaj nekoliko svojim roditeljem njih težave in skrbi, ki so jih imeli za nas.

Ko jih ne bo več med nami, se nam ne bo treba kesati in ne bo nas pekla vest, da jih nismo slušale in z njimi lepo ravnale.

Posebno ljubimo in slušajmo svoje mile matere, ki nam pač žele vedno vse samo dobro! Morda je kdaj njih beseda trda, toda izgovorjena je iz ljubezni. Matere že vedo, kaj nam svetujejo, saj so že šle skozi trdo šolo žoljenja, ki ga me šele pričenjamo živeti.

Ko bi živela še moja mati, kako srečna bi bila, da bi mogla poslušati njen glas in se pokoriti njeni volji! O, da bi jo mogla le še enkrat videti!

Dekle! Le pomisli, kako srečna si, ker imaš še mater, ki ji gledaš v prijazni obraz. Če si srečna, se ona veseli s teboj tvoje sreče, če trpiš, trpi s teboj tudi ona!

Francka.

Milka Goldschnigova:

Izpod zelenega Pohorja

Ne mislim mnogo napisati, pač pa mnogo povedati. Samo prav malo Vam doignem zavese nad našim podeželskim žoljenjem.

V teku časa sem spoznala res blago, preprosto, staro, kmetiško mamico, ki ima že 74 let. Zadnja dva meseca je zelo težko obolela, bolehalo pa je že dalje časa. Živi s svojim možem že nad 40 let v večnem nesporazumu, ker je nepoboljšljivi alkoholik, ona pa skrbna in delavna gospodinja, žena in mati. Imata majhno, revno, lešeno hišico, ki si jo je žena s svojimi žulji postavila. Tudi majhen vinograd imata, v katerem pa rase na žalost večinoma le strup za njenega moža in zanjo — šmarnica. Mnogokrat mi je tožila: «šmarnice» se je napil, zdaj je pa zverina, in morala sem sredi noči pobegniti iz hiše ali bi me bil pa ubil. Vse njeno dosedanje žoljenje ji je potekalo le v pomanjkanju vsega, celo zakonskega miru in sreče.

Bila je nezakonska mati. Sad njene prve ljubezni živi, a ne pri njej. V zakonu je dala žoljenje eni hčerki in enemu sinu, ki je padel v svetovni vojni. Poleg njene nezakonske hčerke ji je bi sin edina opora v njenem bednem žoljenju. Pa še tega ji je iztrgala kruta usoda. Njena zakonska hčerka pa ne ljubi niti ne spoštuje svoje matere. Medtem ko se mati bori s smrtjo, ko se ji vsak trenutek morda pretrga nit žoljenja, tarna hčer ob materini postelji, ker ji mora streči in ker se ne more zaradi materine bolezni vrniti v mesto, kjer je služila, medtem ko je njeno mater doma težko delo izčrpalo do zadnje kaplje krvi. Njena nezakonska hčerka je daleč proč poročena, je mati treh otrok in žena pijanca. Z raznašanjem časopisov si služi kruh za svoje otroke, pa vendar skrbi še za bolno mater in ji donaja zdravil. Mnogokrat se vprašam, kaj bi bilo s to ubogo staro ma-

mico, da ji ni dal Bog njene nezakonske hčerke. Njena zakonska hčerka bi jo bila gotovo že zdavnaj zapustila, da ni dobrih ljudi, ki gledajo na bolno ženo in opominjajo hčerko na četrto božjo zapoved.

Toda ta stara mamica vzdihuje in plaka, a rde mislite da od telesnih bolečin, ne! Toda ona si želi še žoljenja, da si je imela in ima le pekel na tem svetu. Pravi mi: »Tako strašno rada bi še živela, vsaj nekaj let še. Če umrjem že zdaj, se bo moj mož spet poročil (ker je namreč za deset let mlajši od nje) in naš dom bo prešel v tuje roke, ali bo pa prodal vse skupaj, hišo in zemljo. Otroci pa bodo ostali brez doma. Zakonska hčerka ne mara tega doma, rajša služi v mestu.« Nezakonska ga zaradi očma ne more dobiti ker ga ji ne da.

Žalostno je tako spoznanje, in vendar, kako ozvišeno. To ženo muči le skrb za njeno zemljo, za njen dom. Zemlja, ki jo je morala težko obdelovati, da ji je izžela le del živeža, po kateri je rila z vso ljubeznijo in jo marsikdaj orosila s potom svojega obraza ali s solzo. Ta zemlja si je osvojila vso njeno dušo, tej zemlji je v obupni tihoti razkrivala dolgih štirideset let vse svoje srčno gorje, ta zemlja jo je tolažila s tem, da ji je dajala vsak dan novega dela, jo z delom krepila in ji dajala novih moči za nove borbe žoljenja. Zemlje, ki ji je dala vse moči žoljenja, se zdaj boji, boji se, da bi se poslednjikrat strnila z njo, se odpočila v njej.

Kako skrivnosti polna je vendar ta božja in prepro narava. Vidite, tako trdno se oklepa naša kmetiška žena matere narave, iz katere je izšla. V marsikateri kmetiški ženi, ki živi popolnoma pozabljen, se skriva tako čista in velika duša, da bi jo lahko z upravičenim spoštovanjem občudovali.

Gabriela Preissova

pisateljica povesti *«Potočnikova Truda»*, ki ste jo vse tako ozljubile, je praznovala dne 23. t. m. svoj 70. rojstni dan. Naše uredništvo ji je v svojem in v imenu vseh naročnic pristrčno čestitalo.

V prihodnji številki priobčimo daljši članek o tej veliki češki ženi.

Aleševa mama in še kaj

(Obraz iz okolice.)

To, kar človek po postavi in pravici dela — to je njegova prava vrednost. Otroci Gospodovi smo, in če je bil hlapec razumen, je prav uporabil talente, ki mu jih je dal gospodar, če jih pa ni znal uporabljati, bo težko njemu in njegovim. Res da je bil levit učen in moder, a boljše je storil Samarijan, ko je pobral nesrečnega človeka na poti iz Jerihe v Jeruzalem, kajti delal je po naši in božji postavi. In sejalec, ki ni znal prav sejati, ne bo žel o svetem Jakobu, kamoli še o sveti Marjeti. In komur ni Bog namenil otrok, mu je dal v tolažbo svojo drugo veliko zapoved: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. A prva zapoved je Njegova. Ta zapoved pravi, da smo vsi ljudje delo božjih rok in je naša dolžnost, da ljubimo Gospoda. Saj je naše življenje ura, ki jo hrani On, jo spravlja v tek in jo nekoč tudi ustavi. Kakor nas razveseljuje pomlad, znoji poletje, poplača jesen in spokoji zima, prav tako nam je namenjen čas ljubezni, doba dela, dnevi blagoslova in ure počitka. In če smo vse to dobro in pošteno prestali, nas vodi pot v kraje večne svetlobe. Zato Bog ne pozna razlike med ljudmi, ne prizna jubilejev in sodi le po meri dobrega in slabega. In blagor onemu, ki ga ni našel prelahkega! Človeka pa hvali le njegovo delo in ne beseda poveljevalca.

★

V hišni veži dobroznane in prijazne Aleševe mame, ki jo pozna vse mesto in daljna okolica, visi podoba, na kateri je naslikano dvojno stopnišče človeške starostne dobe: eno drži navzgor, drugo navzdol... Ob pogledu na to sliko te obidejo gori izrečene misli. Če pa pogledaš skozi majhno kuhinjsko okno, zapaziš zdravo in okroglo gospodinjjo, urno se ortečo okoli svojega znamenitega ognjišča, in mnogi ve, da je romalo iz te odprtinice nebroj kadečih se krožnikov slastne juhe, iz vrstnih cmokov s še slavnnejšim kislim zeljem ali domačo klobaso v roke popotnih in siromašnih, in ne le na mize imenitnih obilovalcev.

Celih 50 let že kraljuje tod vedno vesela Marjeta Vilfanova. Niso je prav nič prevzele hvale in ne potrle skrbi, trkajoče tudi na vrata bogatih. Otrok ni imela, pa je postala dobra botrica premnogih po fari in izven nje. Pred osmimi leti so ji pokopali orjaškega moža Antona, a brz se je zraunala zalujoča hiša. Naša zemlja se nam ne sme vzeti — je bilo ustno izročilo naših kmetijskih dedov — in dom je ostal. Vsi so prijeli za delo, osem v zgled sama mati Marjeta. Praviijo, da je naša kmetiška hiša slovenska kakor majhno, nezrušljivo kraljestvo. Aleševa mama so zbrali okoli sebe pa tudi vrsto pomočnic, a prva med njimi je umna Polona, ki že 35 let gleda na to, da je vse domače in mestno zadovoljno. Kot edini petelin hiše pa se ročno suče nečak Tone s sestrčno po tem živem panju, kjer se je uganila že marsikatera modra, a tudi vesela. Slavnoznani cviček, jeruzalemec, pekrčan ali muškatelec je zbiral k

Aleševa mama in Polona.

snažnim mizam velike in male ljudi, čemerne, oblastne in zadovoljne. Po vsej hiši vlada topli in prijetni nadih domačnosti. Kadar na pomlad skopni sneg, poromajo procesije ljudi pod to gostoljubno streho. Čas je sicer pregnal z Ljubljanskega polja tisto staro kmetiško pobožnost in nove, a tudi pregosposke hiše so zakalile pogled na to nekoč deviško čisto poljano, a vendar še vedno veselo vabijo planine in Šmarna gora, kjer pojo zvonovi svojo visoko pesem. Pri teh zvonovih so imeli tudi Aleševa mama svoj dober del... Na njena vrata niso zaman potrkale ne cerkovne in ne posvetne družbe, če so bile splošnosti res v blaginjo. In če ji, 70letnici, varuje dom sveti Florijan, je ta dom dvojno varen, saj so mama Marjeta kumica zastave in častna članica dobrodelnih vojščakov tega ognju nevarnega svetnika. Aleševa mama tudi vedo, da je mladim ljudem potrebna dobra družba, pa najsi bo to pevska, prosvetna ali Marijina. Eno je pri tem važno: Vzgaјati mora ljudi! Naša mama so preživeli stare čase, ko je sopihal le nadušljivi polžev vlak po klancu nad Tavčarjevim dvorom in so še v nedeljskih nočeh ukali fantje ter je bilo po cesti čuti le osamljeni škripot tovornih vozov ali semintja mirni tek gosposke kočije. Tedaj se je za pol goldinarja preživela vesela nedelja v posebni sobici prijateljev Antona in Marjete Vilfanove...

Tudi novi čas ne more vzeti človeku veselja do dela, če ga je kdaj imel. Siromaku seveda bo pa vedno težko. Nekatere njive so že take, da obrode, pa četudi pride nekaj toče ali če osmudi ajdo malo jesenske slane. Dobe se ljudje, ki vse in vsakogar na svoje mesto prav postavijo. No in na taki njivi so zrasi in tako so delali Aleševa mama. Mislimo, da nam ne bodo zamerili, če njo in njeno desno roko tudi v podobi prinesemo, saj so mama še vedno taki, da se lahko pred vsakim pokažejo. In kdor je pošteno delal za svoj dom, ga lahko vsakdo vidi. Naj stori tudi on tako. Želimo naši mami tudi mi čez njen sedmi križ še dolgega zdravja, odprte roke, in osem njenim: Bog blagoslovi to hišo! — kakor je nad vrati z zlatimi črkami zapisano. I. P.

NAŠA VAS

Lepe so naše slovenske vasi, dolenske in gorenjske, pohorske in prekmurske, poseben čar je razlit preko njih in vsakemu se vtisnejo neizbrisno v spomin. Lepe so pa večinoma samo zato, ker je njih okolica tako ljubka, ker imajo večinoma prekrasno ozadje, ki priteza vso pozornost nase, tako da se k sreči naše oko ne utegne ustavljati na vasi sami. Zato tudi navadno ne vidimo, da našim vasem marsikaj manjka, da ne ustrezajo ne v estetskem in ne v higienskem oziru zahtevam časa. Kakor se preurejajo in modernizirajo v zadnjih letih naša mesta, tako bi se morala prenoviti in preurediti tudi večina naših vasi. Za vzor bi nam morale biti vasi drugih narodov, zlasti nizozemske, nemške in francoske. Da so nekatere slovenske vasi neurejene in zanemarjene, temu ni kriva samo revščina, ampak tudi pomanjkljiva vzgoja našega naroda. Ker si kmetiški človek postavlja svoj dom večinoma postopoma, danes hišo, jutri hlev itd., dela večkrat kar tja v tri dni, brez načrta in brez glave. Zato je treba pogosto in vedno iznova opozarjati kmetiško ljudstvo na to, da ni vseeno, kam in kako si postavi hišo, hlev in svinjak, da ni vseeno, kje si napravi stranišče in greznico. Mnogo bo koristilo, ako odpremo oči naši kmetiški ženi, da bo potem lahko vplivala na

svojo družino, da se bodo zavedeli vsi, da je tudi vas prav tako potrebna reda, snage in solnca kakor mesto.

Naše vasi bi morale tvoriti ljubke, prijazne kmetiške hišice, pritlične ali kvečjemu enonadstropne, preprosto, a lično zgrajene v narodnem slogu. Gospodarska poslopja bi morala biti ločena od stanovanjske hiše že iz zdravstvenih razlogov, neglede na to, da je to tudi nevarno zaradi ognja, ako je hiša združena s hlevom in svinjakom. A vendar bi moralo biti vse skupaj v zvezi, če le mogoče, obdano z lično ograjo. Vsaka hiša naj bi imela spredaj ob cesti evetlični vrt, ki bi ne bil samo hiši in vsej vasi v kras, ampak bi varoval hišo tudi pred cestnim prahom. Vse skupaj naj bi bilo obdano z obsežnimi sadonosniki žlahtnega drevja, ki bi nudili jeseni bogat in plemenit sad, poleti pa hladno senco in počitek za delopust.

V vseh stanovanjskih in gospodarskih prostorih kmetiškega doma bi morala biti vzorna snaga in red, saj je higiena pogoj za zdravje, ki ga je potreben kmet še bolj ko vsak drug človek. Tudi najzadnja kmetiška hiša v gorski vasi mora biti vredna človeškega dostojanstva. Svetloba in solnce naj bi posijala v vse kmetiške hiše, čist zrak naj bi imel dostop v sleherni kot. Potem bodo kmalu zatrte vse bolezni,

Vas v Beli Krajini

Gorenjska vas

Vojna vas pri Črnomlju

Ribniška okolica

potem bo povsod zdravje, sreča in zadovoljnost. Počasi bi morala izginiti vsa majhna okenca, nizke, temne in nezračne sobe bi se morale umekniti velikim in svetlim prostorom, urejenim tako, da bi se dali lahko zračiti. Kuhinje bi ne smele biti temne in zakajene, z nezdravim odprtim ognjiščem, v lepi in prostorni kuhinji naj bi bil štedilnik, pa seveda še tudi velika krušna peč. V sobah naj bi bilo preprosto in trdno, a lično pohištvo, v posteljah tudi za zadnjega hlapca snažne rjuhe, blazine in odeje.

Važno je tudi vprašanje dobre in zdrave pitne vode. Zato je važen del kmetiškega doma vodnjak, ki naj bi bil vedno res higienično narejen, da bi ne bil izpostavljen okuženju. Boljši bi bil seveda vodovod in upajmo, da ni predaleč čas, ko bodo tudi naše vasi imele svoje vodovode. Začetek je že storjen, saj imamo že nekaj kmetiških občin, ki se lahko ponašajo z lastnim vodovodom (Cerklje ob Krki, Sv. Križ nad Mariborom). Prav tako bi morala imeti tudi slednja vas vzorno in brezhibno izpeljano kanalizacijo, a od te zahteve smo še zelo daleč. Velike važnosti so tudi vaška stranišča, saj so resnično nekaka merila kulture in izobrazbe prebivalstva. Stranišča bi morala biti dobro narejena, greznice pa primerno zavarovane, tako da ne bodo preveč izpostavljene naglo se menjajoči temperaturi. Biti bi morala na primernem kraju, ne proti cesti obrnjena, in seveda tudi ne na strani stanovanjskih oken.

Tudi gnojiščem in gnojnim jamam bi bilo treba odkazati primeren prostor in jih dobro zavarovati. Nikakor ne gre, da bi ležala sredi dvorišča ali pa celo tik pred hišnim pragom oziroma pred stanovanjskimi okni. Ako niso gnojišča higiensko postavljena, se cedi

in razliva gnojnica iz hlevov po vsem dvorišču in smrdi po vsej vasi, kar gotovo ni zdravju prebivalstva v prid. Obenem pa se tako tudi brez koristi trati najboljši gnoj.

Ni pa važno samo to, kako je urejen posamezni kmetiški dom, ne zadostuje, da ustreza vsaka posamezna kmetiška hiša v higienskem in estetskem oziru zahtevam današnje hitro živeče in napredne dobe, potrebno je tudi, da so strnjeni kmetiški domovi v prijetno celoto, da tvorijo vsi skupaj lepo in mikavno kmetiško vas. Tudi na to stran lahko kmetiške žene marsikje in marsikdaj vplivajo na svoje može in jim privzgajajo smisel za celoto, da se bodo vsaj pri novih stavbah ozirali tudi na celotni videz in da ne bo gledal vsak samo na svoj dom.

Dasi je res, da je razvrstitev vasi precej odvisna od tal, na katerih stoji, in pa od vremenskih neprilik in vremenskih razmer tistega kraja, se lahko kljub temu pri gradnji posameznih hiš misli tudi na celoto. Kmetiške hiše naj bi bile razvrščene ob precej širokih ulicah, ki naj bi se stikale vse v večji in širši prostor, v nekak vaški trg. Na tem vaškem trgu naj bi stala vsa pomembnejša vaška poslopja, cerkev, šola, občinski urad, društveni dom, gasilski dom, važnejše trgovske hiše in še druga javna poslopja, pa seveda tudi zdravstveni dom, če ga občina ima. Kakor imajo mesta svoje spomenike, tako naj bi imela tudi vsaka vas vsaj enega, ki naj bi tudi stal na tem vaškem trgu, in sicer na najbolj vidnem kraju, recimo spomenik vsem padlim vojakom iz te vasi, ki naj bi bil živa priča velikega trpljenja našega naroda v svetovni vojni, da bi ne pozabili nikoli na vse tiste najboljše ljudi, ki so

izkrvaveli na bojnih poljanah. Lepo bi bilo tudi, ko bi zasadili sredi teh vaških trgov spet lipo, naše slovansko drevo, da bi bil pozneje kdaj prostor pod košato lipo spet shajališče vaščanov, kakor je bilo nekdaj. Vaško pokopališče naj bi pa bilo precej daleč iz vasi. Biti bi pa moralo na lepem prostoru, skrbno negovano in zasajeno s cvetjem in primernim drevjem.

Žena — delavka in uslužbenka

Govorili so in še govore: ženska je za ognjišče, za vzgojo dece, za dom — preko domačega praga pa naj že nikar ne gleda, kajti tam se pričinja področje moža, poglavarja družine.

Ali čas je — ne da bi bil morda izpremenil najprej nazor o področju žensk — prešel kar k dejstvu samemu. Ustvaril je namreč žensko, ki se bavi s pridobitnim delom, in med temi ženami je največ žen — proletark.

Žena proletarka! Dve vrsti jih poznamo, življenje obeh je težko.

Prva žena-proletarka je zame žena proletarca, industrijskega ali kaknega drugega delavca oziroma uslužbenca. Njeno življenje? Vse življenje mora deliti usodo svojega moža, gledati, kako bo s skromnim, morda niti za hrano zadoščajočim zaslužkom moža, ki ga prinese ob tednu, na štirinajst dni ali pa ob koncu meseca domov, preživela in oblekla moža, otroke in sebe in plačala stanovanje, kako bo vzgojila deco, ki je je — kakor v preklestvo — pri tej raji redno povprečno največ, in kako bo obdržala vse življenje odnose v družini in med posameznimi rodbinskimi člani v soglasju, v harmoniji. In morda se ji godi tako, kakor so pisali lani nekako o Veliki noči o Trbovljah: Je tu mnogo rodbin, kjer prinese mož prvega domov kuverto, na kateri je vse polno odtegljajev, zadnji za rudniški konzum, na koncu pa velika ničla... Tu je bila vsaj hrana — ali kaj naj počne proletarčeva žena, ki sploh kuverte ne dobi in ne bo dobila, ki torej ne bo imela niti za živila niti za bolniško blagajno niti za...? In tako je zdaj že marsikje, in tako bo kmalu v Celju, Mostah, Guštanju, Hrastniku, Senovem, na Muti, v Zrečah, Ljubljani, na Jesenicah, na Dobravi in še marsikje v naši ožji domovini. Kako naj ta žena preskrbi vse potrebno za dom, kaj naj ta žena odgovori možu, ko pride in bo hotel kosila, otrokom, ko bodo prosili kruha, hišnemu gospodarju, ko bo zahteval najemnino za stanovanje...? To je eno lice — proletarske žene.

Drugo je pa v ozki zvezi s prvim. To je žena, ki je neposredno delavka, ki sama nastopa v produkcijskem procesu, ki sama aktivno sodeluje v pridobitvenem delu. Žena-delavka in uslužbenka. Pomanjkanje žene — soproge delavca ali uslužbenca — je prav za prav glavni povod, da je žena sama stopila v pridobitni proces, da na ta način pridobi potrebnih dohodkov za vzdrževanje rodbine. Kdor je pravičen, ne more — vsaj pri večini žensk ne — delati nobene razlike med delavcem in delavko. Čisto napačno je naziranje, da žene nečejo biti doma, da hočejo in silijo, da si ne bilo treba, v tvornico. Kakor da je to kakšno zadovoljstvo, če mora katera vstajati rano ob zori in se vračati pozno v mraku domov pa gaziti pozimi po snegu ali blatu, potem pa stati ves dan ob stroju in pozno zvečer vsa utrujena še opravljati domače, hišno delo! Ako bi se dalo ženi na izbiro, ali naj gre na težko tvorniško ali na mučno pisarniško delo ali pa naj ostane doma — gotovo bi se samo ena izmed milijon

Ako se bodo počasi tako preuredili in prenovili naši kmetiški domovi in vse naše prijazne slovenske vasi, se bo dvignil v najširših plasteh naroda smisel za snago in red. Dvignila se bo tudi samozavest naroda, tujci pa bodo dobili spoštovanje do nas, ako bomo imeli čiste, snažne, lepe in prijazne kmetiške vasi in ako tudi na to stran ne bomo zaostajali za najnaprednejšimi narodi.

žena je izrekla prvo možnost — in bi vsaka ženska rajši ostala doma, pri tistem poslu, ki je ženi nekako prirojen, ki je v zvezi z njenim materinstvom. Žena je žrtev. Na delo hodi zato, ker mora — ne pa zato, ker hoče ali se ji to ljubi.

Kakor je v prejšnjih letih gnal val ženskega dela žensko od domačega oziroma gospodinjskega dela k tvorničnemu delu, jo žene danes od obrtnega dela k uslužbenkemu. Prodajalke, kontoristke (uradnice), strojepiske, kancelistke so postale dandanes tipični ženski poklici. Kako to?

Morda izvira to dejstvo odtod, ker je že sama označba poklica »uslužbenka, uradnica« zvezana z iluzijo. Iluzija proletarcev s trdimi ovrtniki. Ti so namreč tudi med ženskami. Marsikatera bi bila rada nekaj več kakor pa »navadna« delavka. Kot z uslužbenko bodo z njo boljše ravnali, delo bo pa tudi manj težko...

Ali res? Poglejmo, kakšna je resnica. Neka strojepiska toži: »Sedem let sem bila strojepiska, pa sem morala opustiti ta posel, ker sem si uničila živce.« Ali neka uradniška tajnica: »Na žalost bom mogla opravljati svoj poklic samo še nekaj časa, ker postaja moja nervoznost zaradi vsekakor prehitrega tempa vedno hujša.« In še ena: »V tej službi delujem prvič samo kot strojepiska in sem prepričana, da takega dela, ki žive tako napreza, ni mogoče zdržati po osem in pol ure na dan; in razen tega še v tako neprimernih prostorih.«

Take so tožbe. Strašen tempo (naglica) ruši in uničuje živce.

Videli smo torej ženo-proletarko: posredno proletarko, poročeno ženo ali vsaj gospodinjo delavca oziroma uslužbenca, torej gospodinjo tistega, ki prodaja svojo delovno (telesno ali duševno) silo, in neposredno proletarko, delavko in uslužbenko, ki sama prodaja svojo delovno moč lastnikom proizvodnih sredstev. Obema je poslano s trnjem, in to trnje je dan za dnem bolj gosto, bolj ostro, bolj kruto. Vsak dan se bolj slabša usoda teh proletark in vsak dan je na svetu več žena — trpink.

Ob bok kmetiški ženi, ki mora od ranega jutra do poznega večera v potu svojega obraza iz zemlje izsesavati nje dobrine, ki mora opravljati živino in perutnino, vrt, hlev, njivo, travnik poleg hiše in družine, se postavlja namesto nekdanje sužnje plemenitaša — moderna sužnja, sužnja svojega dela, svojih delodajalcev, sužnja strojev, sistema in družbe.

Ne išče drugega — samo kruha, obleke, stanovanja, kulture in soudeležbe na dobrinah, ki jih je ustvaril človeški razum, želi in zahteva. Išče sreče, zadovoljstva — človeka vrednega življenja išče! Nič več ne želi — ali je to tudi vse!

Kdo ji bo to dal, kako se bo to rešilo, kje bo to našla, s kom, pri kom in na kakšen način — to so problemi, in to bo tudi rešitev. Ali razprava o tem ne spada več v ta moj oris.

Cvetko Kristan.

Kmetiška žena in moda

V ničemer ženska ženske tako vneto ne posnema kakor v obleki. Nič ne vzbuja pri njih večje zavisti kakor obleka. Prijateljica zavida prijateljico prav tako kakor sovražnico, ako ima lepšo in modernejšo obleko kakor ona, in nima prej miru, preden je z enako ali če le mogoče še z lepšo in modernejšo ne poseka. In je silno žalostna in nesrečna, če tega ne zmore ali se ji ne posreči.

Mnogo je žensk, ki jih na svetu nič bolj ne zanima kakor moda. Mnogo mestnih žen smatra gledališče, koncerte, plese in razne druge družabne prireditve le za ugodno priliko, za katero se lahko nalepoti tako, da ji nobena druga ne bo kos. To posebno pri plesih. Velike vsote izdajajo ženske po mestih za medsebojno tekmovalstvo v ničemnosti. Tudi solidni, resni in sicer pametni in varčni ženski dela vprašanje obleke sitne skrbi. To je menda še od tistega časa, ko je pramati Eva spoznala, da je naga, in bo, dokler bo svet stal. Vsak čas je imel svojo posebno modo v nošnji ali obleki, nikoli pa se ta ni tako hitro izpreminjala, kakor se to godi današnji čas. Če danes kupiš blago za obleko in določiš zanjo najmodernejšo izdelavo, jo daš šivilji, da obleko izdela, in če ta nekoliko tednov z delom odlaša, že obleka ni več po zadnji modi, ko pride v tvoje roke, čeprav je čisto nova. Moda si izmišljuje neprestano nove kaprice. Je na svetu mnogo žensk, ki nimajo nobene večje skrbi v svojem življenju, kakor da se oblačijo po najnovejši modi, in če imajo sredstva v ta namen, imajo zares prav dovolj dela, da zadostijo zahtevam današnje mode.

Kako pa je z vprašanjem obleke pri naši kmetiški ženi in dekletu. Poudarjam: pri naši ženi in dekletu! Zakaj prav naše kmetiško ženstvo hoče v obleki posnemati meščanko, in to je napak. Kar lahko meščanka nosi, to se ne poda kmetiški ženski, in sicer največ zato ne, ker je njuno delo bistveno različno. Seveda vzamemo za primer srednji delovni sloj meščanke. Njeno delo v gospodinjstvu se zelo razlikuje od dela kmetiške gospodinje. Vse njeno delo se vrši v zaprtem stanovanju ali kvečjemu na vrtu blizu hiše, medtem ko mora kmetiška gospodinja delati po hiši, na dvorišču, v hlevu in na polju. Kmetiška gospodinja mora biti tako oblečena, da je obleka ne ovira v njenem delu. Kmetiške žene in dekleta pa so pred nekaj leti začele posnemati v oblačenju meščanko in zanemarjati svojo lepo, slikovito in praktično kmetiško nošo, medtem ko so žene drugih narodov ohranile svojo nošo vse do današnjih dni. Najbližji zgled za to so nam Belokrajinke, Hrvatice, Srbkinje, Črnogorke, Dalmatinke, Bosanke, Istranke, Čičke itd. Češka žena je ponosna na svojo nošo, prav tako Slovakinja, Poljakinja, Rusinja itd. Pa ne samo te, ki so nam po narodnosti najbližje. Svojo nošo so ohranile Madžarke, Nemke, Italijanke, Španke, Holandke, Japonke in druge. Le naša žena se je izneverila za splošno rabo svoji lepi noši. Kar se poda meščanki, se po navadi ne poda kmetici.

Lepo nabrano, drobno pisano krilo, prišito na tesno se oprijemajoči živetek s kratkimi rokavi ali brez njih, ki se je lepo prilagal na snežnobeli ošpetelček, so zamenjale za kratko, ozko krilo, ki ji ovira prostost koraka pri delu v hiši in pri opraviilih v hlevu in na polju. Tesno oprijemajoči se živetek in snežno-

beli ošpetelj so zamenjale za šarasto ohlapno bluzo, sešito po mestnem kroju in stisnjeno v pas, ki je za dlan širok in ki sega nekako do sredine trebuha ter kviri lepo rast naših kmetijskih deklet. Če to še kolikor toliko pristojna meščanki, ki stopica po mestnem tlaku v tesnih visokopetih šolnčkah z ročno torbico v roki, ne more to nikakor pristojati kmetiskemu dekletu, ki rine naloženo cizo s polja ali mlekarški voziček v mesto. Kakor tekmuje po mestih ženski svet v oblekah po šetališčih, gledališčih in drugod, tako tekmujejo kmetiška dekleta med sabo, katera bo v nedeljo pri maši bolj po mestno oblečena. Pred vojno so začele meščanke nositi ob izletih in počitnicah, ki so jih preživljale na kmetih, kmetiško delovno obleko, kakršno so pred več leti nosile kmetiške žene in dekleta. Kmalu so začela tudi kmetiška dekleta nositi takšno obleko in posnemati meščanko, toda brž ko je meščanka, ne vem iz kakega vzroka, to zopet opustila, se tudi kmetiška dekleta niso zmenila več za to in se začela zopet pačiti po mestni modi.

In vendar, koliko lepote je v domači, posebno naši narodni noši! Moja mati, kmetiška žena, mi je pripovedovala iz svoje mladosti razne spomine. Mnogo teh njenih povesti mi je ostalo v živem spominu. Pravila mi je o svoji botri, premožni kmetici iz Bohinjskih hribov. Kumovala je osemnajstim deklicam v svojem življenju. Kadarkoli je bila naprošena deklici za botro, si je nabavila novo «šajovko». To je bilo po materinem pripovedovanju krilo iz domačega sukna, ob robu okrašeno s širokim svilenim trakom. Vsaka varovanka je dobila, ko se je možila, poleg običajnega darila pozneje tisto «šajovko» za poročno darilo. Iz materinega pripovedovanja sem lahko posnela, kako visoko je bil čislán tedaj tak dar.

Gorenjkam pač moramo priznati, da se ponekod še dandanes oblačijo za delovnik v obleke, kakršne so bile v navadi še pri prababicah. Za praznik pa seveda izkušajo tudi one posnemati mestno modo. Prelepe, dragocene narodne noše naših prababic ne vidimo več ob nedeljah in praznikih na kmetih. Vanje se oblečejo le še nekatere ob prav izrednih prilikah, medtem ko je pri nam sorodnih narodih še vedno običajna.

Ne mislimo, da bi se današnja kmetiška žena ne smela okoristiti z raznimi sodobnimi oblačilnimi predmeti in se držati samo starih navad. Toda v bistvu bi morala ostati zvesta običajem svojih prednic. Kroj njene obleke bi moral ostati vedno isti, a moderne tkanine bi morala izbirati s preudarkom in okusom, ki kroju pristojna. Svoje nošo bi morala smatrati za svojo osebno lastnino kakor zemljo in naj bi se ji ne izneverila za nobeno ceno.

Ne samo za poletje in delavnik, ampak tudi za zimo in praznike bi morala imeti svojo nošo, ki bi je ne smela za nič pretvarjati in zamenjati. Ako gledam ob nedeljah pri službi božji na kmetih žene in dekleta, se mi zdi, kakor bi nobena ne imela svoje lastne obleke na sebi, ki bi bila zanjo ukrojena po njenem životu. Tupatam srečamo še čestite stare mamice, ki stopajo med zadnjimi iz cerkve v svoji temni, resni, dostojni obleki, ukrojeni lepo po vzorcu njihovih mater.

U—a—.

Takole naj se oblačijo naša dekleta

Foto Jos. Pogačnik ml.

Članici Narodnega gledališča Vida Juvan-Janova
in Mileva Boltarjeva v Golarjevi igri
«Dve nevesti».

Zgornja leva slika:

Prav ljubka je taka obleka, če je sešita iz pralnega ali polnena voala z rožastim vzorcem. Na krilu sta našita nad spodnjim robom dva ozka žametna trakova. Bluza iz belega platna ali batišta je narejena tako kakor ošpetelj, ki se nosi pri gorenjski narodni noši, le da ima kratke rokave. Vratni izrez zakriva karirana svilen ruta, obrobljena s širokimi resami. Široki predpasnik je iz črne svile ali satena.

Zgornja desna slika:

Preprosta obleka iz vzorčastega pralnega blaga. Široki predpasnik in bluza s kratkimi, nabranimi rokavi sta iz belega platna. Ruta za okrog vratu ima širok, temen rob.

Tako si zavežejo dekleta ruto, da si zasenčijo obraz pred solncem.

Spodnja leva slika:

Obleka iz vzorčastega pralnega blaga, dopolnjena s širokim belim predpasnikom, belo bluzo in pisano ruto.

Spodnja desna slika:

Obleka iz rožaste pralne svile ali voala z belim predpasnikom in bluzo. Tudi ruta za na glavo, zavezana na «mušico», je rožasta.

N a š e d e č v e

Životek in krilo sta iz križastega lahkega volnenega blaga, ošpetelj s kratkimi rokavi je iz belega platna, okrašen z luknjičastim vezenjem. Nad spodnjim robom krila sta našita dva ozka črna žametna trakova. Predpasnik je iz črnega tafta ali satena in se zavezuje s široko petljo.

Životek in krilo sta iz enobarvnega blaga, ošpetelj je iz belega platna ali batista, okrašen ob vratu in na rokavih z luknjičastim vezenjem. Svilena rožasta ruta je obrobljena z resami.

Otroška oblekica iz enobarvnega ali rožastega blaga. Predpasnik je iz belega batista.

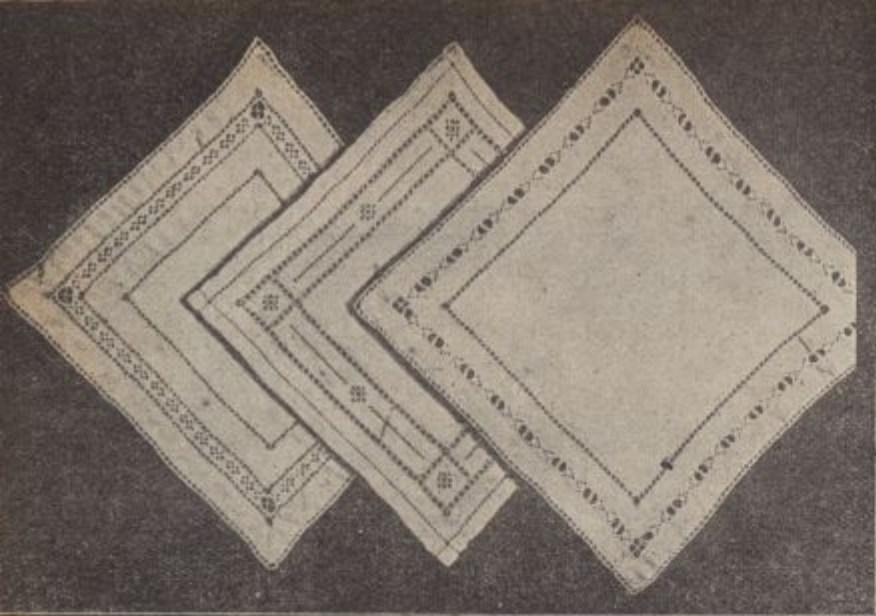
Desna slika:

Tri lepe Stajerke s Pohorja.

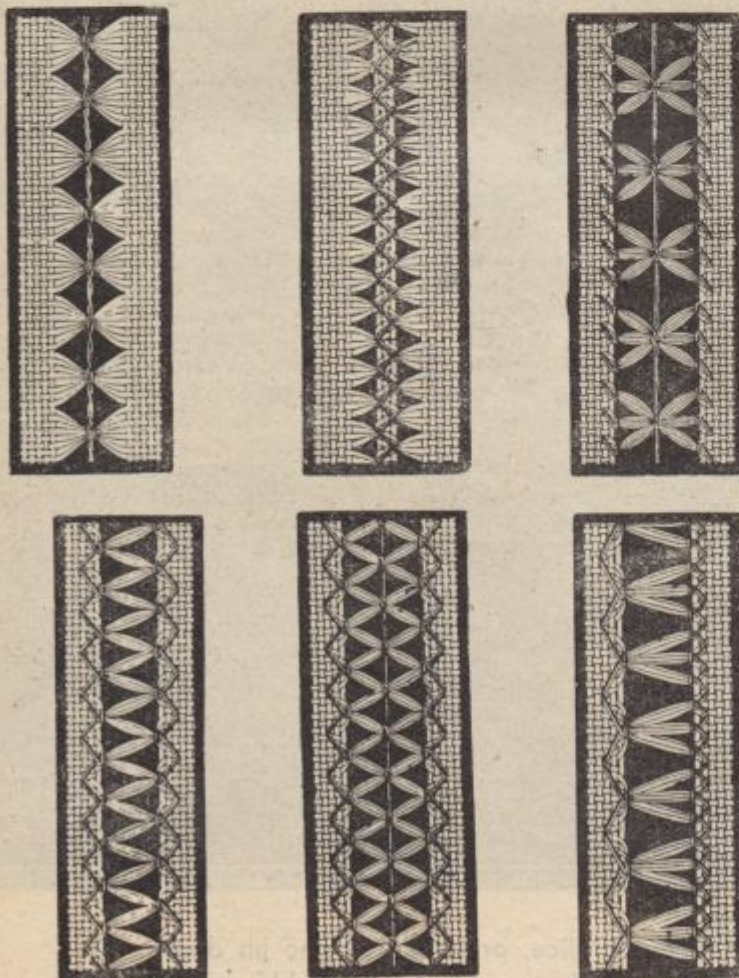
Zakotne in romantične ulice, prizorčki, ki smo jih dneve in dneve gledali v mladosti — so kakor mehki spomini na lepe dogodke: Čim bolj se nam oddaljujejo, čim bolj jih drobi čas, tem živější so za nas, in marsikatera sličica gornje idiličnosti zaigra na naše najskrivnostnejše strune, da zapoje v čistem akordu zaljubljene davnine ...

Kako si okrasimo namizne prte

Prinašamo tri vzorce namiznih prtov iz finega ali domačega platna, okrašenih z različnimi ažurji. Na spodnjih slikah je šest različnih ažurjev, ki se lahko uporabijo ne le za okrasitev prtov, ampak tudi za okrasitev zaves, robcev, otroških oblek in bluz, ki so letos tako moderne.

Nazorno prekrasni vzorci ažurja

Garnitura iz belega platna, okrašena s polnim in luknjičastim vezanjem.

Vzorec za vezenje v naravni velikosti.

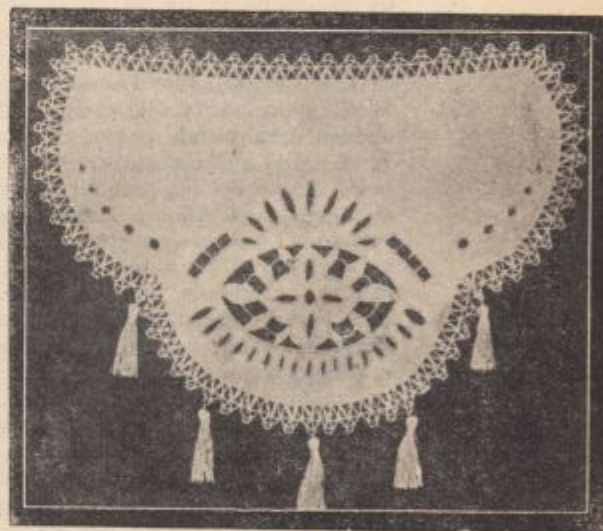
Lep vzorec za vrhno okensko zaveso

iz belega platna, okrašen z rišeljejem, luknjičastim vezenjem in kleklanimi čipkami. Vzorec je izšit z belo prejico, čopi so iz platnega sukanca. Taka zavesa je posebno prikladna za manjša okna. Vzorec pa lahko porabite tudi za razne prtiče in otroške obleke.

Leva spodnja slika:

Prtiči, okrašeni s tem vzorcem, bodo v posebno veselje vašim otrokom.

Vzorec se izdelava v ploščatem vbođu in se porabi za razne stenske in okrasne prte. Lepo se bo podal tudi na otroški oblekici in na žepu deškega predpasnika.

Takole košaro lahko sami napravite in s cenenim kretonom preoblečete.

Nekoliko razmišljanj o kmetiški kuhi

Ako se govori o kuhi in kuharskih receptih, imamo pred očmi vedno le gosposke kuhe oziroma meščanske. Kar se po teh receptih kuha, je mnogo takega, kar bi kmetiškega ali delavskega človeka ne zadovoljevalo, ker njegov organizem zahteva krepkejšo hrano. Toda poglejmo, kakšna je ta krepkejša hrana, ki jo uživa kmetiški ali delavski človek, ki gara od zgodnjega jutra do trde noči ob težkem telesnem delu na polju.

Zajtrk sestoji navadno iz prežganke, koruznih žgancev in mleka, kaše in močnika, včasih tudi iz kave in kruha, pa tudi iz kislega zelja, repe in žgancev. Kmetiški način priprave kislega zelja in repe je tak, da se skuha kisló zelje ali repa, za nekako zabelo pa se razmota v lončku nekaj žlic moke z vodo in nato zmeša med zelje ali repo. Druge začimbe ni. K temu koruzni žganci, malo ali nič zabeljeni. Med mleko, ki ga da k žgancem, dene varčna gospodinja odlijač, ker se ji zdi samega mleka, četudi že čisto posnetega, škoda. Obed sestoji istotako iz domačih pridelkov: krompirja, repe, zelja, fižola, ječmena, kaše in žgancev, koruznih, redkokdaj tudi ajdovih. Kmetiška gospodinja ni vajena, da bi si kdovekaj belila glavo z vprašanjem, kaj in kako bo kuhala, da bo tečno in okusno, glavno je, da je obilno in da ne dá posebnega dela. Če kaj ostane, ji ni mar, saj pride v pomije in pujski se lepo redijo, posebno če jim lepo potrese še otrobov za zabelo. Ob nedeljah je včasih goveja juha, toda tudi s to ni nikakih skrbi. Meso najprej dobro opere, mogoče v dveh, treh vodah, potem ga dene v lonec s kostmi vred, nalije nanje dosti mrzle vode, nakar dene vanjo nekaj luscin čebule, petersilja redkokdaj, drugih jušnih zelenjav pa sploh ne. Eno uro pred poldnem strese v juho, ki ves čas morda pridno vre ali pa tudi ne, nekaj pesti riža ali rezancev, in opoldne prinese to brozgo, imenovano juha, na mizo. Trdo, brezokusno, izprano meso se uživa z juho vred, včasih morda s krompirjem ali poleti s solato. Večerja: kaša, žganci, v oblicah krompir, kislá repa ali zelje. Za dopoldansko malico je kruh, vino ali mošt ali pa žganje. Ponekod so za zajtrk žgance zamenjali, žal, z ruskim čajem. Tudi kava je ponekod v navadi, posebno za ženske. Ni škodljiva, ker je kave le malo, pač pa več cikoriije in ječmena, toda tečna ni tako, kakor so na primer žganci, kaša ali močnik.

Kmet pridelava vse, kar človek potrebuje za svojo zdravo in tečno prehrano. Toda kmetiška gospodinja vse ono, kar je redilnega in okusnega, proda v mesto. Vse boljše gre v mesto na prodaj. Je to deloma v redu, kajti h kmetiji pride denar le za izkupiček domačih pridelkov, toda od vsega mora biti tudi nekaj za dom. Da so domači, ki morajo trdo delati, tudi potrebni tečne in okusne hrane, bi ne smela nobena gospodinja pozabiti. Hrana mora biti okusno pripravljena in dobro zabeljena. Manjša količina zadostuje, a biti mora krepka. Z vodo in moko zabeljeno zelje in repa prav nič ne pridobita na izdatnosti. Zelje in repa sta dve prav okusni, a prazni jedi; če nista zabeljeni in če ni še zraven kaj močnatega. Človeško telo potrebuje več različnih snovi, ki se mu morajo dovajati s hrano.

Potrebuje beljakovine, ki je v mesu, ribah, jajcih, mleku, siru, žitnih izdelkih in stročnicah. Dalje maščobe: mast, maslo, olje. Skroba, ki je v žitu, moki, kruhu, krompirju in stročnicah. Soli, ki je že itak skoraj v vseh živilih. Kuhinjska sol, ki pa se je ne sme preveč rabiti, nam lajša prebavo in boljša okus jedil, fosfor vpliva povoljno na možgane in živčevje, železo na kri in apno na kosti. Najnovejša veda je odkrila še druge snovi, ki so v naši hrani in so izredno važne za naše telo in naše zdravje, to so vitamini, ki so v zelenjavi in sadju, pa tudi v žitu. Mnogo kmetiških gospodinj misli, da je dobra in okusna kuha potrata blaga in časa, in ne mara nikakega pouka v tem pogledu, drže se navad, ki so si jih prilastile od svojih prednic. Mnogo pa jih je, ki se zanimajo za napredek povsod in tudi na to stran. Gospodinjski tečaji, ki se v čimdalje večji množini uveljavljajo tudi po deželi, so mnogo pripomogli k izobrazbi kmetiškega naraščaja v tem pogledu.

Ako bi kmetiške gospodinjice poizkusile le nekoliko skrbi posvetiti prehrani svoje družine, bi kmalu spoznale uspeh. Družina bi z veseljem in tekom poučila jed, in gospodinja sama bi morala imeti največje zadoščenje s tem. Nikakor ne mislimo zavajati k potratnosti, ampak samo k pripravljanju tečne, okusne in redilne hrane, kakršne nujno potrebuje kmetiški človek. On opravlja težka dela na polju, to je v mili naravi, ki njegove moči bolj izčrpa in ga izlačni bolj kakor človeka, ki dela v zaprtih prostorih.

Vse, kar ima kmetiška gospodinja na razpolago za kuhinjo, se dá na različne načine in prav okusno pripraviti. Izprememba v hrani je nujno potrebna. Umna gospodinja se mora potruditi, da bo snovi pripravljala na različne načine. Krompir se dá na več načinov pripraviti, ne samo v oblicah ali olupljen in zabeljen, kakor ga po navadi delajo kmetiške gospodinjice. Iz kislega in sladkega zelja se dajo pripraviti na moč okusne jedi, korenje in kolerabe, ohrovt in fižol, leča in grah so jedila, ki posekajo, če so okusno pripravljena, marsikatero mesno jed. Meščan živi od vseh teh reči, ne masti se morda samo z mesom, kajti že davno je dognano, da mesna hrana ni najbolj v prid našemu zdravju, pač pa zelenjava in poljski pridelki. Toda pripraviti jih je treba znati, in to ni nič težkega, le nekoliko truda je treba in ne sme se skopariti tam, kjer ni umestno. So kmetiške gospodinjice, ki dajejo mladim pujskom mleko, a otrokom ne privoščijo niti čistega mleka z žganci, čeprav že do kraja posnetega. Za otroke prilijejo odlijača ali pa razredčijo mleko z vodo. Potem pa kmetiške gospodinjice tožijo: «Oh, naši otroci pojedó toliko in toliko kruha, drugo jed pa puste.» Seveda so otroci neprestano lačni in prosijo kruha, ker jim hrana, ki jo dobivajo za zajtrk, ne zadošča, ker ima premalo tistih snovi v sebi, katerih potrebuje njih telo, ko se razvija. Vse dopoldne se sitijo s kruhom, ki jim sicer napolni želodec, ne dá jim pa moči. Opoldanja kuhana hrana jim potem ne gre v slast, posebno še zato ne, ker ni okusno pripravljena, obed pustijo, toda ne traja dolgo, ko jim je treba glad zopet tolažiti s kruhom. In tako gre dalje. Otrokom kakor odraslim pa je treba predvsem reda v vsem, zlasti še v hrani. Ako bodo dobili za zajtrk okusno in tečno hrano, pa naj bo to potem močnik z mlekom ali kaša ali žganci, jim bo za dopoldansko južino kaj malo do kruha, in opoldne bodo z veseljem použili za obed določeno jed, če bo tako pripravljena, da jim bo dišala, pa naj bo potem še tako preprosta.

★

Nekaj primerov za kmetiško kuho

Ponedeljek, zajtrk: mlečna kaša.

Obed: fižolova juha s korenjem, krompirjevi žličniki s kislim zeljem.

Večerja: fižol v solati s črno redkvijo.

Torek, zajtrk: koruzni žganci s kavo ali mlekom.

Obed: pražen pšenični močnik, leča v omaki in krompirjevi svaljki.

Večerja: češpljeva kaša.

Sreda, zajtrk: koruzni močnik z mlekom.

Obed: ješprenj s suho svinjino, kislá repa, zmečkan krompir.

Večerja: krompir v oblicah in kislo mleko.

Četrtek, zajtrk: prežganka s kruhovimi kockami.

Obed: krompirjeva juha z rižem, fižolica v omaki in krompirjevi cmoki.

Večerja: z ocvirki zabeljena polenta in solata.

Petek, zajtrk: mlečni močnik.

Obed: fižolova juha in ajdovi žganci, sirovi štruklji.

Večerja: zeljnata in krompirjeva solata ali čežana in zmečkan krompir.

Sobota, zajtrk: kava in koruzni žganci.

Obed: juha iz kislega zelja, češpljevi cmoki.

Večerja: krompirjev gulaž.

Nedelja, zajtrk: kava s kruhom.

Obed: goveja juha z rezanci, meso s praženim krompirjem in čebulno omako.

Večerja: goveji gulaž s krompirjem, solata.

Nekaj receptov k gori navedenim jedem

Fižolova juha s korenjem. En liter fižola namoči prej ta večer, drugo jutro pa pristavi, malo osoli in kuhaj tako, da počasi vre. Posoda mora biti pokrita. Štiri srednje debele rumene korene ostrgaj, zreži na kocke in kuhaj v slani vodi z nekaj zrn kumine toliko časa, da se zmehča. Ko je fižol mehak in korenje kuhano, naredi iz ene žlice masti in dveh žlic moke v ponvi temnorumeno prežganje. Ko začne moka rumeneti, dodaj med prežganje pol žlice drobno zrezane čebule in zelenega, drobno zrezanega peteršilja. Prežganje zmešaj med fižol, dodaj nato med fižol še korenje, nekoliko popraj in premešaj, če je pregosto, prilij še nekoliko vode in pusti, da pokrito počasi vre še pol ure. Preden daš na mizo, nekoliko okisaj.

Krompirjevi žličniki. Šest bolj debelih krompirjev olup, prereži čez pol, dobro operi, deni v lonec in zalij s toliko mrzle vode, da je ves v vodi. Nato osoli in pristavi. Ko je krompir že skoraj kuhan, to je, ko vre približno dobre četrt ure, dosuj na krompir pol litra pšenične moke in pusti, da pokrito vre še četrt ure. Nato odstavi, če se ti zdi preveč vode, je nekoliko odlij, potem pa z lesnim tolkačem krompir dobro premešaj in zmešaj z moko, da je gladko in ni nobene kepice moke več med krompirjem. Nato zajemaj z žlico, ki jo pomočiš prej v vročo mast, žličnike in jih polagaj v skledo. Ko imaš vse v skledi, imej v ponvi pripravljeno mast z ocvirki in žličnike zabeli ter postavi takoj na mizo.

Leča v omaki. Lečo preberi, operi in namoči prej ta večer, drugo jutro jo osoli, pristavi in kuhaj do mehkega. Ko je kuhana, naredi v ponvi prežganje iz ene žlice masti in ene žlice moke, dodaj med prežganje drobno zrezane čebule in peteršilja in zmešaj med lečo. Dobro premešaj, nekoliko popopraj in dodaj pol žlice paradižnikove mezge (paradižnikovo mezgo mo-

raš imeti stalno doma, ker jo potrebuješ za začimbo zaradi izboljšanja okusa k raznim jedilom). Ko se počasi še malo pokuha, nekoliko okisaj in daj na mizo.

Cmoki iz krompirjevega testa. To je zelo okusna jed, ki bi morala biti zaradi izpremembe v hrani po enkrat na teden na mizi. Šest srednjedebljih krompirjev skuha v oblicah, olup in dobro zmešaj ali pretlači skozi leseno rešeto. Zvrni na testno desko ali dobro umito mizo in primešaj en liter pšenične moke, eno ali dve jajci, nekoliko zdrobljene soli in pol žlice masti. To vse skupaj dobro zmešaj (vode in mleka ne smeš prilivati, tudi če se ti izpočetka zdi, da se testo ne bo sprijelo) in gneti toliko časa, da se naredi iz moke in krompirja gosto in gladko testo. Od tega oblikuj za debelo jajce velike kroglice. Preden začneš testo delati, pristavi primerno velik lonec vode k ognju, da ti medtem, ko delaš cmoke, zavre, nato vodo nekoliko osoli, in ko z valom vre, polagaj cmoke v krop. Da se ne primejo dna, jih previdno s kuhalnico pomešaj od dna navzgor in pusti, da pokriti vro dobre četrt ure. Nato jih poberi s penovko v skledo in zabeli z eno žlico masti, v kateri si zarumenila eno žlico drobtin. (Krompir za krompirjevo testo mora biti vroč olupljen, zmečkan in zmešan med moko, cmoki pa takoj zakuhani, ko so narejeni, sicer se ne posrečijo.)

Krompirjevi svaljki. Testo se pripravi prav tako kakor za cmoke. Ko je testo gladko ugnetenno, oblikuj debelo štruco, odreži od nje za jajce debele kose in jih na deski z obema rokama svaljkaj, da narediš za prst debele štručke, nato jih zreži v prst dolge dele. Ko imaš vse pripravljene, jih zakuhaj v slanem kropu kakor cmoke, kuhane ocedi, zvrni v skledo in z mastjo in drobtinami zabeli.

Krompirjeva juha z rižem. Olupi in zreži na majhne kocke osem srednjedebljih krompirjev in jih dobro operi, deni v lonec in zalij z mrzlo vodo, osoli in pristavi. Ko vre krompir dobre četrt ure, pripravi v ponvi prežganje iz ene žlice masti, ene žlice moke, in ko moka začne rumeneti, dodaj pol žlice drobno zrezane čebule in prav toliko zelenega peteršilja. Ko je prežganje lepo rumeno, ga zamešaj med krompir. Posebej skuha v slanem kropu tri pesti riža in ga stresi, ko vre malo več kakor četrt ure, z vodo vred med krompir. Ako je juha pregosta, dolij še primerno količino vode, dodaj za boljši okus in lepšo barvo pol žlice paradižnikove mezge in pusti, da pokrito na zmernem ognju še nekaj časa vre, nato pa postavi na mizo.

Krompirjev gulaž. Srednjedebele krompirje olup in zreži vsakega na štiri kose. Skuhaj jih v slanem kropu. V kozici naredi prežganje iz poldruga žlice masti, ene žlice moke, precej zrezane čebule in za nožev konico paprike. Ko moka potemni, dodaj kuhan krompir, vejico majarona in šetraja in pol žlice paradižnikove mezge. Premešaj previdno, da ostane krompir v kosih. Ko še nekoliko časa na zmernem ognju vre, je gulaž pripravljen.

Juha iz kislega zelja. Poln krožnik kislega zelja skuha z lavorjevim listom precej na redko. Ko je skuhano, pripravi v ponvi prežganje iz poldruga žlice masti in poldruga žlice moke, drobno zrezane čebule in nekoliko kumine. Ko je prežganje temnorumeno, zalij z nekoliko mrzle vode in pokuha, da se prežganje razpusti, nato pa zmešaj med kislo zelje, dodaj pol žlice paradižnikove mezge in osoli. Ko še nekoliko povre, je kuhano. Dobro se podajo zraven žganci.

Čebulna omaka. Tri čebule olup in zreži ali pa sesekljaj na drobno. V manjšo kozico deni pol žlice masti, ko je vroča, vrzi vanjo tri koščke sladkorja, ga

zdrobi in mešaj toliko časa, da zarumeni, nato prideni takoj pol žlice moke, in ko je vse rumeno, vrzi v kozico sesekljano čebulo, osoli, popopraj, zalij z mrzlo vodo in premešaj, nato pa pusti, da polagoma vre skoraj eno uro. H koncu nekoliko okisaj ali pa dodaj pol žlice paradižnikove mezge, kar okus znatno izboljša.

Goveji gulaž. Kilogram govejega mesa od bočnika zreži na koščke in nasoli. V primerni kozici razbela poldrugo žlico masti in deni vanjo dve drobno zrezani čebuli in pol nastrganega korenja. Ko čebula nekoliko porumeni, doloži meso, dodaj vejico majarona in za nožev konico paprike in pokrito duši toliko časa, da se vsa voda iz mesa izduši, nato dolij toliko kropa, da je meso pokrito, in duši še toliko časa, da se meso zmehča. To traja približno dve uri. Ako se medtem vsa voda izduši, zalij še nekoliko, da se meso ne zasmodi. Ko je meso mehko in vsa voda izdušena, potresi po mesu pol žlice moke, premešaj in zopet nekoliko zalij, potem pa dodaj na-kosce zrezan in v slanem kropu skuhan krompir. Ko še nekaj časa vre, je gulaž pripravljen.

J. J.:

Vrtnarska dela meseca aprila

Pregovor pravi, da zima in gospoda ne prizaneseta. Da je temu res tako, smo se prepričali letos. Medtem ko smo začeli delati drugače na vrtu že prve dni marca, imamo letos še polno snega in mraza. O pomladi še ni duha ne sluha. Dela ki smo jih navedli v 3. številki za marec, bomo opravljali kvečjemu ob koncu meseca ali pa šele prve dni aprila. Zato prosimo cenjene čitateljce in čitatelje, da blagovolijo prečitati navodila za marec še enkrat.

Kolikor v 3. številki navedenih priprav in del še nismo izvršili, storimo to zdaj, in sicer čimprej. Ako smo vsejali kakšnega semena premalo, pa zdaj to nadoknadimo. Isto velja za slučaj, če bi kakšno seme ne vzkliko. Upoštevati moramo pa seveda kalilno dobo, ki je za posamezne vrste takšnale:

za zelje, zgodnje in pozno, belo in rdeče	6—8 dni,
za ohrovt, navadni in rožni	6—8 dni,
za nadzemne kolerabe	6—8 dni,
za podzemne kolerabe	5—7 dni,
za solato in karfijole	6—10 dni,
za peso in čebulo	10—14 dni,
za korenje	18—24 dni,
za peteršilj in zeleno (zelar)	20—30 dni,
za paradižnike in redkvice	5—8 dni,
za grah	6—10 dni,
za špinačo	4—6 dni,
za por	12—18 dni.

Posebno priporočamo vsejati mnogo solate berivke. Imamo zanjo zdaj spomladi dovolj prostora in poželenje po nji bo letos doma kakor na trgu veliko, saj je pošla letos že davno vsa zelenjava. Za berivko je dobro vsako solatno seme. Ako nimamo domačega, ga kupimo (slabšega, nalašč za berivko) na težo. V vrečicah bi stalo preveč. Berivko sejemo gosto.

Priporočamo tudi več karfijole ali cvetnega kapusa (cvetače). Medtem ko se prodajajo glave ohrovt in zelja le po dinarju, kolerabice pa po pol dinarja ali tudi po 10 par, se prodajajo glave karfijole po 5 dinarjev.

Ako smo vsejali semena v toplo gredo ali pa v zabojčke in lonce v stanovanju tako zgodaj, da doraščajo že pred saditvijo na stalno mesto, tedaj si pripravimo še kakšen zaboj s prstjo, izpulimo iz nasadov previdno (naravnost proti nebu!) najmočnejše rastline, jih presadimo (pikiramo) in zalijemo. Rastline, ki jih gojimo v stanovanju, in rastline, ki so v topli gredi, moramo navajati na sonce in zrak. (Vzrok, da nam sadike in cvetice, ki smo jih kupili pri vrtnarjih, večkrat ne uspevajo, čeprav so lepe in močne, je prav ta, ker jih nismo navadili dovolj na sonce in zrak. Zato kupujmo sadike, ako le mogoče, od znanih ljudi.)

Sadike zgodnjih cvetic (marjetic in mačeh) presadimo čimprej na stalno mesto, ako mogoče, še preden začno cvetsti, celo preden začnejo delati popke.

Zdaj sadimo tudi zgodnji krompir. Najbolj zgodnji in najdražji je rožičkar (kifeljčar), ki ima podolgovate, rožičkom podobne gomolje. Ima izvrsten okus. Čeprav je mlad, se ne razkuha in je pripraven zaradi tega posebno tudi za solato in za dodatke k pečenemu in prisiljenemu mesu. Krompir lahko silimo, in sicer na ta način, da ga položimo na gorkejšem in svetlejšem prostoru (kuhinji, hlevu, prednji sobi itd.) plitvo v prst. Medtem ko požene v temni kleti dolge, bele in tenke cime, ki niso zanič, zrasedejo tu močni in zelenkasti poganjki. Pri sajenju moramo paziti, da teh poganjkov ne poškodujemo. Na ta način pospešimo pridelek za nekaj tednov. Zgodnji krompir se drago proda. Zato bi ga morali siliti tudi kmetje, ki so v bližini mest, trgov, letovišč itd.

Ob koncu meseca začnemo siliti tudi kumare. Ako nimamo tople grede, vsejemo seme v zabojčke ali lonce (lahko porabimo kar tiste, v katerih smo imeli sadike karfijole, zelja itd.). Še bolj pripravi pa so za to prav majhni lončki. To pa zato, ker jih presadimo pozneje lahko kar z zemljo vred na vrt. V en lonček vsadimo po 4 do 6 semen. Pred presajanjem prst dobro zamočimo, nato pa prekucnemo z desno roko in stresemo vse skupaj na dlan leve roke.

V zadnji številki smo obljubili navodilo za sajenje beluš (špargljev). Beluši prinašajo med vsemi povrtninami največ dobička. Imeti moraš cel voz solate, ohrovt itd., preden izkupiš 100 dinarjev. Ako imaš pa le nekaj kilogramov beluš, dobiš ta denar. Beluši so najokusnejša, zelo redilna in lahko prebavna povrtnina.

Razločujemo lepoticne in vrtno ali jedilne beluše. Vsakih je več vrst. Pri nas so znane največ lepoticne vrste, ki jih gojimo v loncih in imenujemo asparagus, namesto asparagus (namesto tretjega a je naglasiti drugo). Niti naši poklicni vrtnarji in zelenjadarji ne gojijo beluš in gre za to povrtnino vsako leto mnogo denarja, ki bi lahko ostal doma, v inozemstvo.

Vzrok temu je to, ker ne poznamo načina, kako to astlino gojiti, in si mislimo, da je to bogve kakšna umetnost, kar pa ni res. Niti tople grede nam ni treba.

Beluše sadimo meseca aprila, pri pozni pomladi tudi še prve dni maja. Sadike si vzgojimo lahko sami na ta način, da vsejemo spomladi seme, ki smo si ga bili nabrali jeseni od starih rastlin, ali pa ga kupimo vrečico za 1 dinar. Ker pa potrebuje beluševo seme za kaljenje približno 2 meseca, so uporabne sadike šele drugo leto. Zato jih navadno kupimo.

V prejšnjih časih so mislili, da uspevajo beluši le na 1 do 1½ m globoko obdelani (gnojani in prekopani) zemlji. Dandanes pa vemo, da uspevajo v vsaki dobri vrtni in poljski zemlji. Samo močvirnata ne sme biti, ker sicer začnejo sadike gniti. Dobro je, ako prerahljamo zemljo, preden jih sadimo, na pol metra ali 60 cm globoko, to je: še enkrat tako globoko, kakor je navadna plast ruše (obdelane zemlje). Na beluši tudi ni treba delati grobov, kakor so to včasih zahtevali. Pač pa zahtevajo

beluši gorko, solčno lego. Svežega gnoja in gnojnice nimajo radi in so v tem slučaju grenki. Pač pa imajo radi star, prelehan gnoj ali kompostno zemljo.

Beluše sadimo v vrstah, in sicer takole:

Izkopljemo 30 cm globok in 30 cm širok jarek. Po jarku potegnemo vrvi. Ob vrvi zabijemo v razdalji po 40 cm približno pol metra dolge ali pa tudi daljše kole. Nato vrvi odstranimo. K vsakemu kolu vržemo toliko prsti (dobre in drobne), da nastane hribček, ki je podoben majhnemu okroglemu hlebčku. Korenine razprostremo po celem hlebčku. Ako bi ga korenine ene sadike ne pokrile, vzamemo dve sadiki. Nato pokrijemo korenine in celo rastlino za tri prste debelo z dobro in drobno prstjo, ki jo z rokami nekoliko potlačimo in, če je treba, poškopimo.

Zemlja, ki smo jo izmetali, da smo naredili jarek, ostane kar ob vsaki strani jarka in tvori nasip. Ako sadimo več vrst, naredimo v razdalji 40 cm prav tako 2. in 3. vrsto. Več ko 3 vrste pa skupaj ne delamo ali sadimo, ker bi jih sonce ne moglo dobro obsevati in bi morali hoditi mi po beluših.

Koli ostanejo v zemlji. Ob nje privezujemo rastline, posebno 1. in 2. leto. Koli nam tudi kažejo mesta rastlin. Da lahko sonce vse rastline obseva, je najbolje, če naredimo vrste od severa proti jugu.

Beluševi jarki ostanejo eno leto nezasuti. Jeseni pognojimo sadike na debelo s hlevskim (najbolje starim) gnojem, ki ostane drugo leto kar na rastlinah. Drugo leto jeseni (1933) se gnojenje zopet ponovi. Šele leto nato (torej spomladi 1934) zasujemo jarke z drobno prstjo.

Beluševi nasadi trajajo 20, 30 in več let in ni z njimi več dela. Na prostoru med sadikami lahko gojimo solato berivko itd. Najboljši vrsti sta erfurtski in snežnoglavi beluš.

(Nadaljevanje.)

Važna opravila, ki jih morate opraviti v aprilu

Sedajle spomladi bodo kokoši kokale. Zato moramo zlasti ponoči koklje zavarovati pred mrazom. Zimsko hrano, ki je imela manj dušika, je treba polagoma zamenjati s spomladno: z ovsem in sploh z bolj beljakovinsko krmo. Dajati pa moramo kokošim tudi dovolj apnenca (jajčnih lupinic). Podložek, to so jajca za valjenje, je treba vsak dan skrbno obrniti, koklje pa v tem času ločiti od ostale perutnine. Koklja naj bo v temi. Ker je sedaj čas kokanja, dajte valiti kolikor mogoče mnogo.

Prav zgodaj posejte dovolj zelenila, ki ga piščeta tako potrebujejo. Ko se piščeta izležejo, jih je skrbno čuvati pred roso, dežjem ali hudim vetrom. Tudi kokoši, ki še neso, ne smejo ob slabem vremenu na plano. Če pišče pogine, je treba vselej ugotoviti vzrok. Piščetom nudite čim več solnca in primešajte piči nekoliko ribjega olja.

Plemenska perutnina potrebuje mnogo prostosti. Ako ste zredili kaj perutnine za prodajo, je sedaj ugoden in primeren čas. Če pa redite poleg kokoši še drugo perutnino, pričnite sedaj pitati klalne race in morda tudi mlade goske.

Mlade kokoši morajo znesti v teh mesecih do konca marca najmanj 40, starejše pa kakih 20 jajc. Če ne-sejo manj, jih je treba preiskati in po potrebi kar

odprodati sedaj, ko je trg za svežo klalno perutnino ugoden.

Spomladi je tudi čas, da kokošnjak temeljito očistite, ker pozneje ne boste več utegnili. Kokošnjak prebelite z apnom. S tem zamorite mrčes in bolezenske kali.

Krojna pola, ki je priložena današnji številki, je namenjena v prvi vrsti podeželskim gospodinjam. Krojev za kmetiško obleko bo gotovo marsikatera vesela, saj je taka obleka kaj pripravna za ženo, ki skrbi za gospodinjstvo ter mora kuhati in delati na polju. Ena taka obleka ji skoraj zadostuje za vse poletje, potrebuje samo več bluz in ošpetljev, da jih lahko menjava, kajti če so iz belega blaga, se rade zamažejo in jih je treba večkrat menjati. Za tako obleko ni primerno blago z velikimi svetlimi rožami, ki se kmalu umaže; bolj prijazna je obleka iz blaga z drobnim vzorcem. Tiste pa, ki nimajo rade oblek iz rožastega blaga, naj si jo sešijejo iz črtastega ali križastega. Životek, ki je priležen, ima na predniku in zadniku od pasu navzgor zašit posnetek, ob vratnem in rokavnem izrezu pa je obrobljen s poševno progo. Za okras se našije ob izrezu ozek žametov trak.

Otroška oblekica je cela iz vzorčastega blaga, samo predpasnik je iz enobarvnega ali iz belega. Za te vrste oblek, za velike in majhne, je najbolj primeren napol volneni ali pralni voal, dobi se pa tudi pralna svila in lahko volneno blago z lepimi in primernimi vzorci. Na poli je tudi kroj za popolnoma preprosto obleko, kakršno si lahko sešije vsaka količikaj spretna gospodinja. Iz pole si prerise kroj, ga premeri, če je zadosti širok, in si ga po svoji meri podaljša. Če se hoče sešiti obleka tako, da se oblači čez glavo, se prepogne blago po dolžini in pripne nanj kroj za prednji del tako, da leži prednja sredina na pregibu blaga. Nato se z naudarkom ob kroju naznači vratni izrez, rama, posnetek, rokavni izrez in stranski šiv. Za šive se doda: ob vratnem izrezu 1 cm, na rami 3 cm, ob rokavnem izrezu 1 cm, ob strani 3 cm, za rob pri dolžini pa 5 do 8 cm. Nato se pripravi hrbet. Blago se pripogne po dolžini in pripne nanj kroj tako, da leži sredina zadaj na pregibu blaga ter ravno tako označi kakor prednji del. Rokava se krojita oba naenkrat. Blago se položi tako, da leži licna stran na licni strani, nato naj se pripne kroj, ob kroju pa z naudarkom označi oblika rokava. Za šive se doda: zgoraj, kjer je rokav vшит v rokavni izrez, in spodaj, kjer je vшит v zapestnik, po 1 cm, pri šivu pa najmanj 2 cm. Zapestniki so dvojni, ovratnik je tudi dvojen, samo če je blago debelo, se kroji enojno. Enojen ovratnik mora biti obrobljen s poševno progo. Pri sešivavanju obleke se najprej naudari posnetek na prednjem delu, in sicer od spodaj navzgor. Nato se naudarijo rame in stranska šiva. Rokav se sešije, všije spodaj v zapestnik, nato se šele naudari v obleko tako, da je šiv rokava pomaknjen na prednjem delu za 4 cm nad stranski šiv. Nato se šivi razlikajo. Obleka se obleče in prepaše s pasom. Šele potem, ko se vidi, da so šivi pravilni, se obleka

sešije in spodaj zarobi. Nazadnje se prišije še ovratnik. Pri obleki pa, ki se zapenja spredaj, se mora narediti najprej razporek. Po tem kroju se lahko prikroji tudi predpasnik, ki se oblači in ki pokriva vso obleko. Treba je narediti samo večji rokavni in vratni izrez, zadaj pa razporek. Bluza se prikroji in sešije tako kakor obleka. Pri krilu pa se naudarijo najprej vsi deli skupaj in šivi razlikajo, nato se pa zapogne in naudari spodnji rob. Tako pripravljeno krilo se naudari na trak za pas*, ki se kupi v trgovini, nato pa pomeri. Razporek mora bit vedno na levi strani. Pri volnenem blagu se morajo šivi obzankati, obnitkati ali pa obšiti s poševno progo, da se ne cefrajo. Pralno blago se največ sešije s pločatim ali pa s francoskim šivom.

Otroški zobje

(Piše dr. Juraj Kallay, zobni zdravnik v Ljubljani.)

(Nadaljevanje.)

Kakor se večkrat zgodi, da poženejo rilčki prezgodaj, prav tako se lahko prikažejo prepozno, včasih celo s 4. letom. Največkrat je temu vzrok rahitis, skrofuloza, podedovani sifilis, idiotija. Zgodi se pa včasih tudi, da zobkov sploh ni v čeljusti, kar se lahko ugotovi z röntgenom.

Vse zgoraj omenjene bolezni razen zadnje (idiotija) se lahko zdravijo z uspehom. Te bolezni so pa lahko tudi vzrok, da ostanejo rilčki predolgo v čeljustih.

Rilčki izpadajo zapovrstjo od 7. do 13. leta in opravljajo medtem, čeprav ne vsi, vse funkcije pri jedi. Zato je naša dolžnost, da pazimo nanje in jih zdravimo kakor pozneje stalne zobe. Časi, ko smo mislili, da rilčkov ni treba plombirati, češ da tako in tako izpadejo, so minili. Dandanes dajemo plombirati tudi rilčke, in sicer iz tehle razlogov: prvič zato, da jih otrok ohrani toliko časa, dokler ne dobi stalnih zob, in da tem pripravi prostor. Rilčki služijo čeljusti, da lahko z leti lepo rase, če pa v čeljusti ni rilčkov, čeljust ne more doseči tiste velikosti, ki je potrebna, da sprejme v lepi vrsti vse stalne zobe. Stalni zobje potem nimajo dovolj prostora in rasejo nepravilno. In če hočemo potem zobe spraviti v red in povečati čeljusti z aparati, stane to dosti denarja in truda, ker traja takšno zdravljenje lahko leta in leta, če pa napravi to nestrokovnjak v kratkem času, je škoda denarja, ker dobe zobje sčasoma zopet prejšnji nepravilni položaj. Drugi, prav tako važni razlog za plombiranje rilčkov je, ker se s tem ohranijo stalni zobje, sicer se pokvarijo že prej, preden zrasedo. Tretji, nič manj važni razlog je prebava, zakaj le prevečkrat so vzrok pokvarjenemu želodcu samo slabi in bolni zobje. Rilčki so torej za otroka toliko vredni kakor stalni zobje za odraslega človeka. Nadaljnji razlog za plombiranje rilčkov so tudi bolezni, ki lahko nastanejo zaradi bolnih zob (revmatizem, vnetje srca, slepiča, obisti itd.). Omenimo naj nazadnje še, da zobje z živcem lažje izpadejo, ker se oni lažje raztope kakor mrtvi.

Kadar rilčki opravijo svojo dolžnost, pridejo na njih stopnjo stalni zobje, ki so sposobnejši za grizenje. Menjavi rilčkov s stalnimi zobmi pravimo druga denticija. Ta proces se izvrši tako, da se prerine stalni zob skozi kost na površino, rilček pa izpade. Zato se morata najpoprej kost nad stalnim zobom in rilčkova korenina raztopiti, nakar se lahko venci rilčkov izrujejo. Temu procesu pravimo resorpcija kosti in korenine, pri kateri ima glavni pomen tako imenovani organ resorpcije. Ta organ opazimo na zunanji površini takoj, kakor hitro smo izdrli rilček. Podoben je dlesni in lahko krvavi. Pripomnimo naj takoj tu, da ima vsak zob venec in korenino. Venec je pokrit s plaščem iz sklenine, a korenina s cementom, notranjost zoba pa je dentin. Skozi korenine gre živec. Tako se raztope te snovi plast za plastjo, nakar izgine korenina. Še prej, preden se prične topiti korenina, se raztopi kost pred vencem stalnega zoba tako, da izgine dotik med prvim in drugim zobom. Brž ko se raztopi rilčkova korenina, prodira stalni zob, hkrati mu pa rase korenina. Zob namreč rase tako, da se najprej naredi venec, iz venca se pa potem dela korenina. Ta proces se izvrši pri različnih zobeh v različnem času. Čim bolj se bliža čas, ko izpade rilček, tem bolj se korenina manjša (topi), tako da ostane nazadnje samo še venec, ki potem kaj hitro odleti, «miška pa prinese nov zob». Miška torej prinese spodnje stalne sekalce od 6. do 7. leta, zgornje stalne sekalce od 7. do 8. leta in nekako z devetimi leti ima otrok vseh 8 sekalcev. Z desetimi leti se prikažejo prvi mali kočniki, z enajstimi leti podočniki in z dvanajstimi leti drugi mali kočniki. Med 13. in 14. letom zrasedo potem še drugi kočniki (meljači). O prvih kočnikih smo že povedali, da se prikažejo v 6. letu. Modrostni zobje zrasedo šele pozneje, katerikrat šele v 60. letu. Tako ima otrok s 14 leti 28 zob. (Dalje prih.)

Milica Stupanova:

Boj za mir

(Konec.)

Pa še več moramo povedati otrokom o vojni. Pokazati jim moramo v duhu slike iz vojnih časov v zaledju, peljati jih moramo na kmetije in v delavnice, kjer so se ubijale žene z otroki, voditi jih moramo po deželi naokoli, kjer je takrat vse propadalo, počivalo vsako potrebno in koristno javno delo, ko ni bilo ne časa in ne denarja niti za najnujnejša popravila poslopij, cest, mostov, železniških prog itd., ko se na kaj novega niti v sanjah ni več mislilo. Še jim je treba povedati o pomanjkanju, ki je vladalo takrat, o nakupovalnih kartah, o različnih slabih nadomestkih za najpotrebnejša živila, o dolgih procesijah pred trgovinami, o rekviziciji in aprovizaciji, pa tudi o verižništvu, ki je takrat najbolj cvetelo. Saj se je iz lakote, stiske in pomanjkanja velike množice redila truma brezvestnih pijavk, verižnikov in pustolovcev, ki je na račun ljudskih solz in krvi živela prevzetno in močno kakor nikdar poprej in nikdar pozneje, ki je zato tudi vneto zagovarjala vojno, ko so bili že vsi domovi opustošeni, vse družine razbite, ko je bilo življenje vseh ljudi že okuženo in prekleto, ko je sleherni trenutek prinašal samo grozo in širil obup. Pozabiti jim tudi ne smemo povedati o svobodi v vojnem času,

SARGOV

Nobenega sledu več o zobnem kamnu – ali samo s čiščenjem zob...

Na zobeh se pojavlja večkrat povzročitelj hudih obolenj zob — zobni kamen. Z redno uporabo Sargovega Kalodonta boste odstranili zobni kamen v nekoliko mesecih — ker je edina krema, ki vsebuje proti zobnemu kamnu delotvorni dodatek sulforicinoleat po Dr. Bräunlichu. Pomislite kako važna je redna uporaba Sargovega Kalodonta za ohranitev Vaših zob!

Kako izgine zobni kamen

Sulforicinoleat razkraja polagoma organske substance, ki so v zvezi z zobnim kamnom. Njegova sestava se zrahlja, kamen razpade, izgubi svoje oporišče in se da odstraniti s trdo ščetko za zobe.

KALODONT

Proti zobnemu kamnu

ko je prežala na vsako nepremišljeno besedo smrt ali vsaj ječa in internacija, ko je bil veleizdajalec tisti, ki je pridigal o ljubezni in miru med narodi.

Pa tudi številke o vojni, bilanco svetovne vojne, moramo ob vsaki primerni priliki prikazati naši mladini in jih ponazoriti tako, da se bodo vtisnile globoko v mlada srca. Dobro naj si zapomnijo, da je bilo v svetovni vojni ubitih 10 milijonov vojakov, da je 13 milijonov drugih ljudi izdihnilo pri bombardiranju in letalskih napadih ali pa ustreljenih zaradi vohunstva, kot žrtve revolucij, potopljenih ladij itd., da ima torej svetovna vojna na vesti več ko 23 milijonov ljudi, torej skoraj za dve Jugoslaviji. Na vsako minuto svetovne vojne, ki je trajala 4 leta, odpade torej 12 mrtvih, kar

Mladostno živahnost in resnično lepoto

si ohranite samo tedaj, ako vodi za kopanje ali umivanje dodaste izmed naravnih soli za kopanje:

Isla Koniferen Badesalz

Isla Chypre Badesalz

Isla Eau de Cologne Badesalz.

Same dišeče soli, ki delajo kožo lepo ter krepe živce in mišice. Salinenverwaltung Bad Ischl.

Za Jugoslavijo: Paracelsus k. d. Zagreb 3.

je resnično grozna številka. K temu pa je treba prišteti še več ko 6 milijonov težko ranjenih, nad 14 milijonov lažje ranjenih, 9 milijonov vojnih sirot, 5 milijonov vojnih vdov in 10 milijonov takšnih, ki so ostali brez strehe. Ob drugi priliki še lahko povemo pretresljive in ogromne številke o škodi, ki jo je prizadejala vojna, lahko povemo, da je stala vojna približno 2250 milijard dinarjev in da je bil ves ta denar vložen v smrt in trpljenje, v bedo in opustošenje.

To plat zvona mora slišati otrok, potem bo vedel, kaj je vojna, potem se ne bodo dečkom in mladeničem več navdušeno in zmagovito iskrale oči ob sami misli na vojno, potem bodo vedeli, da je največje junaštvo v tem, ohraniti mir povsod: mir v družini, mir s sosedi, mir v deželi, mir po vsem svetu in z vsemi ljudmi. Potem bodo vedeli, da vojna ni šala, ampak kruta resničnost, ki ne nastane iz resnične življenjske potrebe narodov, ampak vsled sebičnih interesov pohlepnih velekapitalistov, vsled teh nevidnih niti posameznikov, ki segajo iz ene dežele v drugo, se prepletajo in tarejo med seboj tako dolgo, dokler se ne ukreše kje ogenj, ki ga mora plačati narod s svojimi najboljšimi ljudmi.

Spoznali bodo tudi, da ni narodni izdajica tisti, ki oznanjuje mir na zemlji, ampak da je največji dobrotnik naroda, najvišji vzgojitelj naroda. Mirovna misel bo prodrla prej ali slej itak v slehernega posameznika,

*Aa...! - tako nam mleko ugaja
Saj je v njem kava Hag!*

*Kava Hag je prosta kofeina, tore
zajamčeno neškodljiva. In jo je mleko
lažje prebavljivo. Mleko s kavo Hag
pijejo otroci zelo radi.*

Ali biti mora prava kava Hag!

Človeštvu bo le v korist, ako ji pomaga do čim hitrejših zmage. Narodom ne preostaja več mnogo časa za premišljevanje, ali naj bi odpravili vojno in jo za vselej onemogočili, ako nečajo, da izginejo vsi skupaj s površja zemlje, saj ne vemo, kakšne bodo bodoče vojne, ne vemo, ali bi sploh kdo preživel prihodnji svetovni požar, saj bi deloval z vsemi tistimi strašnimi sredstvi, ki jih je izumila znanost v zadnjih letih: s strupenimi plini, smrtonosnimi žarki, kužnimi bacili itd. Prihodnja vojna bi bila tako strašna, da si tega še misliti ne moremo, nikar pa izraziti, ker je človeški jezik premedel za izražanje take strahote. Zato moramo biti vsi neumorno na delu, da izgine enkrat za vselej nezaupanje in sovraštvo med narodi, pa da zavlada večni mir po vsem svetu.

«Seveda, biti mati svojih lastnih otrok, je veliko, sveto poslanstvo, ali to je vendarle še vedno sebičnost, kajti me ljubimo v svojih lastnih otrocih vendar sebe same. Večje, čudežnejše in svetejše pa je poslanstvo, ako ljubimo vse otroke, ako hočemo biti matere vsem otrokom. Biti matere sveta: to je veliko poslanstvo žena, in zato velja naš boj rešitvi otrok vseh narodov. Nikdar ne bo onemel klie mater: Proč z orožjem! Proč z vojno! Naj živi varnost narodov, naj živi mir!» Emmy Freundlichova.

(Iz govora v Ženevi februarja meseca 1932.)

Pomanjkljivost kože,

kakor solnčne pege, mozolji, gube, lišaji itd., bi se morale zdraviti samo s sredstvi, ki medicinsko učinkujejo. Fellerjeva Elsa-pomada za zaščito lica in kože je brezpogojno ranejšja. Za vnaprej poslanih 40 Din 2 lončka franko, po povzetju 10 Din več. Prav toliko stane Fellerjeva močna Elsa-pomada za rast las. Oboje se naroča pri lekarnarju Evgenu V. Fellerju, Stubica Donja, Elsa-trg 280, saveška banovina.

(Nadaljevanje.)

Kmeti, ke žene in dekleta

Središče gospodinskega življenja je mati. Gospodinja je, ki daje družini značilno lice. Ona ima največji vpliv na družinske člane. Njo radi slušajo, ker skrbi za njih blaginjo.

Žene na kmetih so poklicane, da izpremene marsikaj, kar je sedaj značilno «kmetiškega» in kar se z malo dobre volje da prav lepo popraviti.

Žena lahko vpliva na moža, da ni sirov. Če mu napravi dom prijeten, ga priklene nanj. Mož ostaja doma. Svojo ženo spoštuje, ker vidi v njej svoj zgled. Uboga jo, ker vidi, da mu hoče samo dobro. Njemu in njegovi družini.

Dobra beseda vedno lepo mesto najde. Tako tudi, kadar pride mož slabe volje z dela domov. Vse mogoče tare moža. Zdaj vreme, zdaj davki, zdaj zopet druga in tretja reč. Človek ne more biti vedno židane volje. Pametna žena v takem primeru ne bo nikoli nestrpna. Potrpela bo in bo postregla možu, kolikor bo mogla. Potem bo tudi mož dober in še boljši.

Tudi možje morajo skrbeti, da družinski člani niso preveč podivjani. To bodo dosegli zlasti z dobrim zgledom. Le preko žrtve se pride do cilja. Žrtvujte se torej za svojo srečo, vi možje, ki sloni na vas vsa družina!

Kakor žena na moža, tako lahko vpliva dekle na svojega fanta. Ker jo ima rad, bo storil vse, da ji le ustreže. Ne bo več popival, ne bo se več pretepal, ne bo več kvantal in klel. Le prijeti ga mora prav, pa bo vse dosegla. V enaki meri pa naj pazijo tudi fantje, da ne bodo dekleta preveč domišljava in se ne bodo maškalarala, kakor vidijo tiste, ki služijo v mestu in se hočejo postaviti, kadar pridejo domov. Kmetiško dekle naj bo ponosno na svoj stan in naj se ga ne sramuje.

Za vse to lahko skrbe naše naročnice na kmetih. One imajo mnogo prijateljev. Naj jih pouče, da bodo vse delale za izboljšanje vedenja na kmetih. Naj se skupaj izobražujejo in uče o tem in onem, kar se potrebuje v življenju. Posebno pa lepega vedenja, po katerem sodijo ljudje o človekovi notranjosti.

Delavke

«Kvantaš kakor delavka», sem slišala zadnjič fanta, ki je karal svojega dekleta. Zakaj ravno kakor delavka? Ali so delavke res tako slabe?

Ne. Niso. Kruta borba za vsakdanji kruh pri strojih v tvornicah jim odreka marsikaj, o čemer sanjajo dekleta in žene dan za dnem pri svojem delu. Pa se v svoji malodušnosti zapuste. Kadar so slabe volje, govorijo kakor sirovi možje v njih bližini. Toliko slabega in grdega slišijo, da se jim čudno zdi, če tudi same ne govorijo tako. Ušesa so navajena. Usta tudi. Smejejo se grdim besedam in ne mislijo nič slabega pri tem.

Delavke morajo paziti, kako govorijo. Saj ni treba vsakemu že od daleč kričati, kaj vse znate. Povejte vsakomur, da ste delavka, toda ljudje naj govorijo o vas: «Delavka je, pa se po srčni izobrazbi odlikuje.» To vam bo preskrbelo ugled in moža.

Lepo vedenje, stanu primerna obleka in naobrazba. To naj bo cilj sleherne naše naročnice. Ona naj skrbi, da se preživi in ne zadolži. Tako bo gotovo zadovoljna.

NEVIDNA ZAŠČITA VAŠE NEŽNE KOŽE

Volna in svila varujeta Vaše telo mnogih nevarnosti vlažnega in mrzlega vremena. A Vaš obraz? Dajte tudi njemu zanesljivo zaščito — Elida Creme de chaque heure! S svileno nežno tenčico pokrije kožo . . . jo varuje in neguje . . . a Vi ste lepa vkljub dežju in neurju!

ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE

če ima še tako majhne prejemke. Njena zabava bo lepa knjiga in dostojna družba. Če bo skrbela tudi za svojo izpopolnitev, bo prav lahko izboljšala svoj socialni položaj.

Delavčeva žena lahko tudi vpliva na svojega moža, da se poboljša. Pomaga naj mu, kjerkoli more. Moški so tako nerodni. Taki pa še bolj, ki so izgarani. Če bo mož videl, da mu je prijetno pri ženi, ne bo iskal zabave drugod.

Toda delavec naj ima tudi srce v prsih. Če je truden, ga to še ne upravičuje, da bi trpinčil ženo z najrazličnejšimi zahtevami. Pomaga naj ji, da bo laže prenašala težave življenja.

Poznam delavca, ki vsako jutro prvi vstane v vsej hiši. Obrije se, preden žena vstane. Nato ji pomaga, da skupaj pospravita stanovanje. Drva nacepi, ko ona kuha zajtrk. Potem odideta skupaj v tvornico. Tam delata ves dan, zvečer pa se vrneta srečna v svoje gnezdo, ki je tako prijetno. Tesno združena in složna čakata boljših časov, ki jih gotovo dočakata, dokler bosta delala tako. Oba pridno delata in varčujeta. Pred seboj imata lepo načrtano pot in se ljubita. Kaj hočeta več?

Jako grdo pa je, kakor dela naš sosed. Ko gresta zvečer z ženo iz tvornice, jo mahne on kar v prvo go-

stilno, kjer se napije kakor goba. Pozno ponoči pride domov in vznemirja vso hišo s svojim kričanjem, nikar da bi pomagal svoji ženi in šel z njo vred domov.

(Dalje prihodnjič.)

(Nadaljevanje.)

Ponudbe

Kakor hitro izveš za prosto službo, se moraš podvzati. Vsaka minuta je lahko odločilna. Pa čitaj že v časopisih oglas, ali da te je obvestila tvoja strokovna organizacija, ali kakorkoli. Brzina je tedaj najvažnejša stvar.

Tudi za brzino moraš biti dobro pripravljena. Ves material in vse podatke moraš imeti v redu. Pripravljena moraš imeti tudi že besedila za ponudbe, da jih, kakor hitro je potreba, takoj na čisto prepíšeš in prilagodiš vrsti službe. Če se natančno zavedaš vsega, kar znaš, ne boš iskala in se potegovala samo za stroko, v kateri si se bila izučila, marveč boš po-

Polni življenja in energije.

Koliko razlike naredi Ovomaltine v nekaj tednih! Izkustva več tisoč ljudi pričajo, da postanejo slabotni in bo-

lehní otroci, ki uživajo Ovomaltine, krepki in polni življenja, da se jim na licih kar odraža zdravje.

Skrivnost dobrega zdravja je samo v primerni hrani.

O V O M A L T I N E

ima v sebi obilo količino redilnih snovi, ki zgrajajo zdravo telo, trdne živce in bistrega duha. Po bolezni Ovomaltine hitro povrne zdravje, telesno moč in normalno težo.

Dr. A. WANDER, d. d. ZAGREB.

grabila za vsako prosto mesto, ki količkaj ustreza tvojemu znanju in sposobnostim.

S pomočjo vseh svojih zaznamkov, ki si jih bila pripravila že prej, ti ne bo težko sestaviti lepe in prepričevalne ponudbe. Na hitro še enkrat preleti vse svoje zapiske, da nobene podrobnosti, ki bi bila morda potrebna, ne prezreš. Zakaj včasih je velike važnosti, da omeniš to ali ono stvar, ki bi sicer ne bila omembe vredna.

Kaj vse je treba v ponudbi navesti?

Predvsem vse to, kar je v razpisu službe zahtevano. Kaj boš vse priložila svoji ponudbi, pa je odvisno od tega, ali tvrdko, ki išče novega nameščenca, poznaš ali ne. Če je tvrdka v istem kraju, kjer stanuješ, je najbolje, ako neseš svojo ponudbo z izpričevali tvrdki kar sama. Potem ti sploh ni treba prilagati slike, četudi je ta zahtevana v razpisu službe. In tudi približen vtis dobiš, kadar predložiš svoje ponudbe, ali je kaj upanja na uspeh ali ne. Mogoče si s svojim nastopom kar na mah osvojiš srce novega šefa, da te kar preizkusi in nastavi. Na ta način imaš mnogo prednosti pred ostalimi ponudnicami.

V prvi vrsti je treba po kratkem uvodu omeniti, kaj vse znaš poleg tistega, kar je zahtevano v razpisu. Seveda pa samo stvari, ki so za tisto stroko potrebne. Ne naštevaj, da znaš pestovati otroke in šivati perilo, ako se ponujaš za pisarniško delo. To bi ne imelo smisla, pač pa bi slabo vplivalo. Če je razpisana služba kje na deželi in že nekoliko poznaš tamošnje okolnosti, potem lahko omeniš, da bi, ako bi bilo treba, pomagala tudi pri gospodinjstvu. To pa je, kakor že omenjeno, popolnoma odvisno od posameznega primera.

V splošnem pa omeni le, da tvoja izobrazba ustreza vsem zahtevam razpisa, in da prosiš, naj te preizkusijo. Ponudi se tudi za primerno brezplačno preizkusno dobo, ako ti le razmere dopuščajo. To včasih jako pripomore k uspehu ponudbe.

Običajno zahteva vsak razpis natančne osebne in službene podatke. Navedi, kakšno izobrazbo imaš, koliko šol, kakšno vajensko dobo in kje, katere jezike govoriš in pišeš. Dalje, kje si bila do sedaj v službi. Navedi natančno vse od datuma do datuma. Nazadnje pa omeni še kake posebne spretnosti in znanja. V lepem zaključku svoje ponudbe se lepo priporoči za prosto mesto, pri čemer se lahko ozreš nekoliko nazaj po zgornjih navedbah.

(Dalje prihodnjič.)

Ali ste naročnino že nakazali?

Za negovanje obraza

potrebujete na vsak način

ISLA SCHLAMM

naravni radioaktivni mulj (glen) iz kopališča v Ischlu za obkladke na obrazu. Odpravlja gube in pomlaja uvelo kožo. Preprosta uporaba po navodilu, ki je priloženo vsakemu ovitku. Dobiva se v vseh trgovinah te stroke.

Za Jugoslavijo: Paracelsus k. d. Zagreb 3.

Spomladansko zdravljenje.

Pomlad se bliža in popki se že polagoma odpirajo. Zdaj je čas, da začne človek misliti na zdravje, zakaj s krvjo je tako kakor s sokom v rastlini, tudi kri mora prenesti večjo akcijo cirkulacije, ki ima lahko težke posledice. Zato je treba očistiti telo škodljivih snovi, ki so se nabrale v njem.

Treba mu je novih in oživljajočih sokov, da ga naredimo odpornega in zdravega. V ta namen je najboljšo naravno zdravljenje z zdravilnim „PLANINKA“-čajem, ki je pripravljen po večini iz planinskih zdravilnih zelišč.

Dolgoletna izkustva potrjujejo, da je zdravilni „PLANINKA“-čaj, ki ima v sebi preizkušene in zdravilne sestavine, najboljši in edini regulator za čiščenje in obnavljanje krvi. Zdravilni „PLANINKA“-čaj uničuje bolezenske klice, filtrira kri in stori, da lahko in pravilno kroži, zato popravlja ves organizem. Zdravljenje z zdravilnim „PLANINKA“-čajem, ki naj traja 6 do 12 tednov, deluje posebno dobro pri vseh tistih, ki jim želodec slabo prebavlja ali so zaprti, ki jim čreva slabo delujejo ali so napeti, ki imajo omotico, ki so bolni na mehurju ali trpe na hemoroidih, ki imajo oslabele ali zamaščeno srce, ki so bolni na jetrih, ki imajo nervozo ali ki jim živci nagajajo. Zdravilni „PLANINKA“-čaj pospešuje slast in deluje posebno dobro pri arteriosklerozi in zasluženju pljuč. — Zahtevajte v lekarnah samo pravi

„PLANINKA“-čaj Bahovec,

ki se ne prodaja odprt, ampak samo v izvornih plombiranih zavitkih z napisom proizvajalca:

Lekarna Mr. ph. L. BAHOVEC, Ljubljana.

(Nadaljevanje.)

II.

Na veliki Šmaren se je odpeljala Hana s poreškimi fanti v Log na božjo pot in na semenj. Ludovo povabilo, naj se pelje z njimi, je odbila, in svak se je peljal sam. V Logu se nista pogledala. Kakor da bi si bila tuja, sta hodila drug mimo drugega.

Hana je šla v cerkev k veliki maši, potem je stopicala med stojnicami, kupovala sreeta in punčke iz lecta in jih delila fantom. Bila je razigrana in razposajena za tri, da so se za njo

ozirale stotere oči radovednih sejmarjev in božjepotnikov. Marsikateri fant si je je zaželel in ako bi bila prilika drugačna, bi bilo prišlo zaradi nje še do pretepa.

«Prešmentana punca», je dejal stari Erzeljček Ludu, ko sta se srečala v krčmi, «vsem bo zmešala glave.»

«Katero misliš?» je vprašal Luda.

«Vašo Hano, anti», je rekel Erzeljček. «Pa saj ni čudno, še meni bi jo, ko bi imel par križev manj.»

Starec se je zarežal, da so se mu na stežaj odprla brezzoba usta. Izpraznil je kozarec, ki mu ga je ponudil Luda, in je vprašal:

ATELJEJ ZA NOTRANJO ARHITEKTURO
 ING. J. OMAHEN
 ARH. D. SERAJNIK
LJUBLJANA
 KOLODVORSKA ULICA 28 II

POSTNI JEDILNIK...
 Žive ribe vseh vrst, sveža divjačina prve kakovosti.
 Za postne tedne znižane cene!
 Ribe na vsako mizo, ker so poceni in zdrave.
 Gospodinje in kuharice, posetite mojo prodajalno.
„RIBA“ Jos. Ogrinc, Ljubljana, Gradišče 7.

Ni vseeno, kako so naše dame oblečene.

Kadar izbirajo naše dame novo obleko, so vselej v zadregi. Večkrat ne vedo, naj si li nabavijo kostum ali plašč po najnovejšem kroju, kakšno blago naj izberejo, kakšna barva jim dobro pristaja, kakšne okraske naj ima nova obleka itd.

Za take prilike potrebujejo zaupnega svetovalca, ki je strokovnjak, ki ima okus, ki ima čut za vse, kar je lepo in elegantno; biti pa mora tudi dobro založen z najnovejšimi vzorci in imeti veliko izbiro blaga. Vse to Vam more nuditi domača **PRIZNANA TVRDKA**

DRAGO GORUP & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta števil. 16.

Telefon 32-33.

«Kje imaš pa Malko? Kako da si sam?»
«Bolehna je», je odvrnil Luda. «In tudi hiše ne moremo pustiti kar tako. S posli je križ.»
«No, da,» je rekel Erzeljček, «Malka ni bila nikoli trdna. Vsa drugačna je kakor Hana.»

Pomežiknil je, si prižgal pipo, pretehtal svojo misel in jo izbleknil: «Hano bi bil vzell!»

Luda ga je pogledal kakor lev, ki ga je pičil sršen, da se je starec ves zmanjšal in da je momljajal v strahu in zadregi:

Čuješ jo! Velika noč

hodi od palač do koč
in vstajenje v vsej naravi
mahom se povsod pojavi.
Vrata na stežaj odprimo!
Okna s cvetjem okrasimo!
Da popolno bo veselje,
izpolnjene slednje želje,
mizo s prtom pogrnimo,
nanj „JAJNINE“ postavimo.
Vsa družina bo vesela,
ko bo v skledi jed dehtela.

MLADE MATERE!

Zdravje in razvoj svojega dojenčka boste najbolje pospeševale, če ga hranite z znanim Krompecherjevim redilnim sredstvom

ZAMAKO.

Prيرهjen je na poseben način iz najboljšega gorskega **ovsa** in ima v sebi vse njegove redilne snovi in vitamine. Odlično sredstvo za umetno hrano in za čas, ko odstavljate otroka od prsi.

Izvolite zahtevati knjižico o negi in prehrani dojenčka, ki Vam jo pošlje brezplačno in poštne prosto glavno zastopstvo za kraljevino Jugoslavijo:

Higijenski farmacevtski laboratorij „PARACELSUS“ k. d. Zagreb 3.

Nivea-Creme: Din 5.00—22.00

Pri neprijetnem vremenu

zahteva Vaša koža še posebno skrbno nego z

NIVEA-CREME

da ne postane hrapava in raskava. Najbolje je, če vsak večer obraz in roke temeljito nadrgnete. Toda tudi podnevi, preden odhajate na prosto, lahko uporabljate Nivea Creme, ker taista popolnoma prodre v kožo, tako da se koža prav nič ne svetli. Nivea Creme Vam da mladostni izraz. Izgledali boste mladi in sveži.

Razlika napram luksuznim kremam:

Nivea Creme: najvišji učinek, cena nizka.

Jugosl. P. Beiersdorf & Co. d. s. o. j., Maribor

«Saj nisem mislil tako. Starost je norost, saj veš, Luda. In beseda ni konj.»

«Pa je lahko slon», je dejal Luda. «Posebno tam, kjer so jeziki daljši ko kravji rep. Menda me razumeš?»

«Razumem», je dejal starec. Potem nista več govorila o Malki in o Hani.

Popoldan se je pričelo sejmišče prazniti. Ostali so le še tisti, ki so hoteli k litanijam, in tisti, ki so se napili in so pozabili na dom in na opravilo. Oni iz gorenjih krajev so se vračali domov preko Vipave. Starejši se v trgu niso ustavljali, mlajši svet se je pa zatekel na ples. Med tistimi, ki so jih premotili glasovi godbe, je bil tudi Luda. Že malo vinjen je pridrevil s svojim vozom na Hrovatinovo dvorišče, opravil konja in se pomešal med pisano družbo fantov in deklet, moških in žensk. Preril se je do brjarja, se naslonil na ograjo in se zagledal v razposajeno vrvenje mladih parov. Tedaj se je privrtela mimo Hana in se ozrla naravnost vanj. Bila je rdeča kakor mak, divja in razgreta od plesa in njen pogled ga je zbodel kakor igla. Zrl je za njo. Požiral jo je z očmi.

«Vsa drugačna je kakor Malka. Njo bi bil vzell» mu je zašumelo v ušesih, da se je ozrl krog sebe, kakor bi iskal Erzeljčka, ki mu je bil to rekel v Logu. Toda Erzeljčka ni bilo. Bila je le njegova lastna misel, ki mu je ponovila te grešne starčeve besede. Te misli se je prestrašil. Izvil se je iz gneče k pivcem, sedel za mizo in si naročil vina. Luda je pil, kakor bi hotel v vinu potopiti grešne misli, toda potopiti jih ni mogel.

«Njo bi bil vzell» mu je brnelo po ušesih.

«Molči, hudobec!» je siknil skozi zobe in iznova pil. Hudobec pa ni umolknil. Z vsakim popitim kozarcem je postajal glasnejši in predrznejši.

«Taka je ta reč in nič drugačna,» mu je šepetal, «da Malka ni zate. Bolehna je, suha, grda in mrzla, Hana pa je zdrava, polna, lepa in vroča. Ona je smrt, ta je življenje, mladost, veselje. He, kakor bonbonček je.»

«Kakor bonbonček, kakor sladek bonbonček!» je pritrjeval Luda in pil.

Hudobec pa je nadaljeval:

Zahtevajte

Aspirin TABLETE in pazite, da so originalne. Pristne Aspirin tablete se prodajajo samo v originalnih oмотih. Vsaka tableta je zaznamenovana z Bayerjevim križom.

ASPIRIN tablete

v originalnih oмотih
jamčijo, da so pristne.

Odobreno od Ministrstva socijalne politike in narodnega zdravja S. št. 1410, 6/2 1932

Sève Asiatique. S tem preparatom dosežemo posebno bujne, goste in dolge obrvi in trepalnice, s čimer dobe oči pikanten, dražesten in privlačljiv pogled. Din 45.—
Noir d'Orient ima isto lastnost kakor Sève Asiatique, samo da hkrati tudi temno pobaiva. Din 55.—

SKRIVNOST MOJE MLADOSTNE LEPOTE.

Kopel za oči daje očem lep, omamljiv blešč. Oči postanejo bistre, svetle in ognjevit, a rdečica, utrujenost in medli pogled takoj izginejo. Din 58.—

Zello-Punkt, majhen, duhovit ortopedičen aparat, ki tudi najgrši nos garantirano v kratkem času modelira s tem, da ga popravi v lepo in zaželeno obliko. Din 95.—

Neprijetne dlake na obrazu, rokah in nogah ter ženske brčice in dlake na bradi odpravi za vselej **Rapide No. I.**, pomoček, ki ga že 50 let preizkušajo in ki takoj odpravi in zamori lačice v sami korenini. Din 40.— Za velike površine dlake na rokah, nogah in na prsih služi **Rapide No. II.** Din 50.—

Plešavost in izpadanje las je največje zlo za mlado in staro. V 24 urah se da za vselej preprečiti izpadanje las in odpraviti prilaj, srbečica, srbljivost in nesnaga s preparatom **Espaceotte.** Lasje se pozdravijo in zrastejo zopet v bujnih kodrih. Za uspeh jamčimo. Din 60.—

Vaša lica bodo samo tedaj nežna in polna mladostnega čara in svežosti, kadar boste uporabljali naše znamenite biološke pomočke za dvorčeno nego polti.

Sivi lasje so gotovo največji neprijatelj mladosti, vsekakor pa kvarijo lepoto vsake dame. **Excelsior-Henne** barva las v vseh odtenkih in čisto preprosto za vsakega posameznika. Ne umaže rok ne glave ne perila in ne škoduje lasem. Vsakomur jamčimo za popoln uspeh. Din 36.—

Prelepi valoviti lasje! Eta Kappe Vam naredi že v 15 minutah najlepše valovite lase. Nadomešča vsako ondulacijo, a kar je poglavito: kodri so, če uporabljate **Eta Kappe**, vsak dan izrazitejši in trajnejši. Din 38.—

„CENTIFOLIA“, parfumerija, Zagreb, Jurišićeva 8. Zahtevajte brezplačne ilustrirane cenike!

«Malka ne bo dolgo, zato pazi, da ti Hana poprej ne ubeži. Zakaj si jo pehnil od sebe, bedak? K nji pojdi in si jo vzemi. Tvoja je!»

«Moja, moja», je pritrdil Luda, kakor bi se prepiral s samim seboj. Dvignil se je in preril na brjar. Stopil je h Hani, jo ujel za roko in zašepetal:

«Pleši z menoj!»

«S teboj?» se je zakrohotala Hana. «Kaj si že pozabil, da si mož?»

«Pusti neumnosti», je prosil Luda.

«Zakon ti je neumnost?» se je zakrohotala iznova.

«Ne obračaj besed!» je siknil Luda, jo prijel za obedve roki in se vsesal vanjo s svojim pijanim in pohotnopoželjivim pogledom.

Dekle je utihnilo, gledalo ga je in ni vedelo, kaj bi.

«Boš plesala z mano ali ne boš?» je vprašal še enkrat, ne da bi jo izpustil.

«Naj bo», je dejala naposled.

Godba je zaigrala poskočen valček in Luda in Hana sta se zavrtela preko brjarja. Vse oči so se ozrle za njima. Bila sta najlepši, najprožnejši par.

Vroč poletni večer se je umikal prijetni noči. Na plesišču so zagorele luči in metale svoj rožnati soj v pisano vrvenje razgrete mladosti. Hitro so bežale ure, se umikale druga drugi, izginjale v brezkrainost. Poreški fantje so se odpravljali domov. Tudi Hana je hotela z njimi, toda Luda jo je prijel za roko in je ni izpustil.

«Z menoj se boš peljala, ne z onimi!» je dejal razgret od vina in od plesa.

«Pusti me!» je zahtevala. «Z njimi sem prišla, z njimi se bom vrnila.»

«Ne boš se!» je siknil Luda in jo prijel še tesneje.

«In če te zapeljem?» je dejala in se zakrohotala.

«Tokrat bom jaz tebe», ji je zašepetal.

«Ti mene?»

Hana se je zakrohotala na ves glas. Pomislila je in je naposled dejala:

«Dobro, grem.»

Počasi je brzel voz po beli cesti skozi toplo poletno noč. Preko jasnega neba je plaval srebrni mesec. Ves poln in okrogel je razlival svojo prijetno svetlobo čez zelena polja in risal nanja sence dreves in grmovja. Z Nanosa je pihljaj božajoč veter, da so šumele trave in se je njih šumenje mešalo s petjem čričkov v opojno polnočno melodijo. Bilo je, kakor bi vsa narava sanjala svoj veliki sen ljubezni in hrepenenja. Kakor bi prebujala mlada srca in jih zazibavala v opojno razkošje vročih želja in blodenj.

«Ali slišiš to pesem noči?» je dejal Luda Hani, ki je molče sedela poleg njega. «To je najina pesem. Nama jo prepeva. Najini ljubezni jo igra.»

Hana ni odgovorila.

«Zakaj molčiš?» jo je vprašal in jo hotel pritisniti k sebi. Ona pa se mu ni pustila.

«Hana!» je zaprosil. «Imej me rada!»

Toda Hana se mu je umeknila.

(Dalje prihodnjič.)

NOV POKLIC

za dame in gospode, ki se hočejo ukvarjati doma s strojnim pletenjem. **Zajamčen za služek do 1500 dinarjev na mesec**, ker smo pripravljeni prevzeti napleteno blago, plačati mezdo in dati prejico za pletenje. Pišite še danes za brezplačne prospekte na

naslov: Jugoslovanski RUDOLF MOSSE, d. d., Zagreb štev. 107, Jelačićev trg 5.

Naročnina za list s krojno prilogo je za vse leto Din 68.—, za pol leta Din 35.—, za četrt leta Din 18.—. Za Ameriko in inozemstvo dolarja 2.—. Posamezna številka stane Din 5.—, krojna priloga Din 2.—.

Izhaja vsakega 1. v mesecu. Odgovorna za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Rija Podkrajškova.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Dalmatinova ulica 10/I.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (predstavnik Miroslav Ambrožič).

ČE HOČETE, DA BO VAŠA DECA ZDRAVA
POTEM POMNITE, DA JE

3^a otroke

Dr. Pirceva
SLADNA KAVA ZRNIH →

ZAHTEVAJTE JO PRI SVOJEM TRGOVCU!

Noblesse
JUVAN

RAVNİKAR

LJUBLJANA • PALAČA • VIKTORIA

Z A S P O M L A D
najnovejši plašči, kostimi in obleke.

Izdelujemo tudi po meri.

ZDRAVJE JE VAŠA SREČA ...

Da ostanemo zdravi, je potrebna pravilna nega. Vsak dan, vsako uro, da celo vsako minuto pridemo v stik z bolnimi ljudmi. Kar primemo v roko, je polno bakterij.

Da se obvarujemo okuženja, uporabljamo

SANOFORM.

Navodila o pravilni uporabi so priložena vsaki steklenici. V vsaki lekarni in drogeriji ga dobite.

Lahko pa naročite Sanoform pri Chemotehni, d. z o. z. v Ljubljani, Mestni trg št. 10 (Skabernetova hiša, na dvorišču).

Originalne steklenice imajo znak:

SCHICHTOV
RADION
PERE SAM

**Tako preprosto kakor
A-B-C**

- a. Raztopi Radion v mrzli vodi
- b. Kuhaj v raztopini perilo
20–30 minut
- c. Izpiraj perilo najprej v gorki,
potem v mrzli vodi

... IN BELEJŠE IN HITREJŠE !